Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 23 НОЯБРЬ, 1985 ШУ. ★ № 141 (7176). ★ Мах 3 кеп.

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКИ ЗАЯВЛЕНИ

ВIаши дага а баьнна 1985 ш. 19—21 ноябре Женеве вIашагIкхийттаб КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачеви Америка ВIашагIкхийттача Штатий Президент Р. Рейгани. ВIашагIкхийттача метте бар: советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Э. А. Шеварднадзе, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалхара заместитель Г. М. Корниенко, США-ра СССР посол А. Ф. Добрынин, КПСС ЦК пропаганда Отдела заведующи А. Н. Яковлев, КПСС ЦК дунен халкъашта юкъерча информаце Отдела заведующи Л. М. Замятин, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, Американски оагIонгахьара — США паччахьалкхен секретарь Дж. Шульц, КIайча цIен болхлой аппарата кулгалхо Д. Риган, Къаман кхерамзлен дешашта США Президента помощник вола Р. Макфарлейн, СССР-ера США посол А. Хартман, герзашта доазув оттадара дешашта Президентен паччахьалкхен секретарен лаьрхIа вола советник П. Нитце, паччахьалкхен секретара заместитель Р. Риджуэй, лаьрхIа вола Президента помощник Дж. Мэтлок.

Дагарадараштa дIа-юха дагабоалача хана массе оагIоракьара дийцад советско-американски отношенейи дунен халкъашта юкъерча хIанзарча хьалеи керттера дешаш. Къамаьлаш къайлагIа хIама доацаши пайданеи дар. ЛоархIамеча цхьадолча дешашта барт вIашагIа ца кхеташ бисаб.

СССР-еи США-и общественно-политически системаши дунен халкъашта юкъерча проблемашцара цар наькъаши бе-бе хилар бакъ а даь, шинна а кулгалхочо цунца цхьана позицеш вIаши дикагIа кхетаяьй. Цар барт вIашагIкхийттаб советско-американски отношенеш тоаянзеи бIарчча хьанийцача дунен халкъашта юкъера хьал унахцIена данзеи дарг ца хилара. Цунца дувзаденна шинна а оагIоно бакъдир дукен тIарча проблемашта вIаши дагадувла наькъаш леха цIенхаштта безам болаш уж болга хьахьоккхаш йола диалог массаза а лелаяр лоархIаме хилар.

КПСС ЦК Генеральни секретарен США Президентен дийцад гаргарча хана юха а вIашагIкхетилга. Цунца дувзаденна США Президента дIатIанийцад КПСС ЦК Генеральни секретара ше Советски Союзе хьехар. Шии оагIонгахьара КПСС ЦК Генеральни секретара а дIатIанийцад США Президента ше Америка ВIашагIкхийттача Штаташка хьехар. Уж визиташ вIаштIехьъяхарен хургйолен ханаш дипломатически каналашка гIолла ювцаргья.

ВIашагIкхийттача хана барт вIаштIехьбаьннаб цхьадолча хьалдача дешашта, хIаьта уж лохе дувцаш а да.

I.

Эггара лоархIамегIа дола кхерамзлен дешаш а дийца, оагIонаша, машар лоаттабара гIулакха СССР-и США-и къаьстта бехктокхаме хилар кхета а деш, хьакхайкаду, ядерни тIом цIаккха а хьоабе мегаргбоацилга, цига котбаьннараш хургбоацилга. СССР-ан США-нен юкъера моллагIа дов тIехье даькъаза воаккхаш хургйолга кхета а деш, цар иштта белгалдаьккхад царна юкъера моллагIа тIом — ядерни е моллагIбар морг — ца хилийтар лоархIаме долга. ТIема совле яккха гIертаргбац уж.

Генеральни секретарен Президентен дийцад ядерни космически герзех лаьца еча переговорий дешаш.

Цар дийцад цу переговорашна бергбола болх сихбелга, 1985 шера 8 январе цхьана яьча советско-американски заявлене тIа оттадаь декхараш кхоачашде дезилга теркал а деш, белгтала аьлча: сихдаь космосе герзаш хьа ца делгеи лаьттан тIа хьадераш соцаделгеи, ядерни герзашта доазув оттаделга а уж кIезигделга а, стратегически стабильность чIоагIъелга.

Укх тIеххьарча хана Советски Союзои США-си енна предложенеш теркал а еш, цар хьакхайкадир прогрессага сихагIа кхачара шоаш тIехьа хилар, белгтала аьлча, вIашдухьала латташ моттигаш йолча доакъошка, оагIоний ядерни герза 50 процент кIезигдара принцип а хIаьта иштта Европерча юкъерча гаьналга кхувсача ракетех лаьца юкъюкъе ваIадаш яра идея а йоалае йоаггIача тайпара юкъейоалаелга чу а доацаш. Уж ваIадаш кийчъеча хана дагадовргда тIаийца декхараш кхоачашдара гIахьожам лоаттабеш чакхдоахаргдолча эффективни гIуланхашта.

ОагIонаша дийцад ядерни кхерам кIезигбара центрах дола дош экспертий боараме Iомаделга. Женевера переговораши цига дувцаш дола дешаши дегIадахкар теркал а деш. Цар раьза хинна белгалдаьккхар юкъарчал доацаш болча советско-американски бувзама лини вIаштIехьъяккхар санна дола цу даькъе дукха ха йоацаш даь гIулакх.

М. С. Горбачевен Р. Рейганен бакъдир ядерни герз доаржа ца дарах долча Договора СССР-и США-и тIехьа хилар а дIа ца доаржадара режим кхыча мехкашца цхьана чIоагIъен договора эффективность дIахо лакхъеи ловш шоаш хилар а, цу даькъе цунна юкъе доакъашхой дукхагIа чуозара наькъаца.

Цар раьза хинна белгалйоах ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьара Договор мишта кхоачашду къажара дукха ха йоацаш яьча конференце дика итогаш, бIарчча лаьрхIача.

СССР-ои США-си бакъду ядерни герз дIа па доаржадара хьакъехьарча Договораца тIанийца шоай декхар, Договора VI статьяга хьежжа ядерни герзашта доазув оттадарен герзаш дIадахарен дешаех лаьца цIенача дог-уйланца переговораш ярга диллача.

Атомни энергех йола Дунен халкъашта юкъера агентство чIоагIъяра дIахо гIо де а гаранташ чакхъяхара даькъерен хIаьта иштта ядерни энергех маьршача гIулакхашта пайда эцара новкъостал дечен цун гIулакхаш хьаллоаттаде а дага я шаккхе а оагIув. Цар дика лоархI ядерни герзаш дIадоаржа ца дара дешаех лаьца, кьорта болчен конструктивни маIане йола советско-американски консультацеш каст-каста яра практика, хьакхайкаду, из практика дIахо а лелае шоаш дага хилар.

Кхерамзлен проблемаш ювцача юкъагIа оагIонаша бакъдир, деррига химически герз массане а дехкараи цу тайпарча герза хIанзара запасаш дIаяхараи шоаш тIехьа латтилга. Барт вIаштIехьбаьккхаб цар цу хьакъехьа эффективни тIахьожам лоаттабулуши йола дунен халкъашта юкъера конвенци яра чIоагIагIа къахьега.

ОагIонаша барт вIаштIехьбаьккхаб химически герз цу тайпара дехкара проблема еррига аспекташ экспертий боараме шинна а оагIоно ювцара интенсификаци е, тIахьожама дешаш а чулоацаш. Иштта вIаштIехьдаьккхад цар химически герз дIа ца доаржадайтарах дола дош дувца доладелга а.

ОагIонаша белгалбаьккха, Центральни Европе вIаши герзашцара низаши герзаши кIезигдарах йолча венски переговорий шоаш беш бола лоархIам, хьакхайкадаьд, позитивни хIамаш цига вIаштIехьдаргдола гIулакх де шоаш кийча хилар.

Европе тешам, кхерамзле чIоагIъяраи герзаш дIадахараи деча гIулакхех йолча Стокгольмски конференце чIоаггIа лоархIам а беш, цига хинна прогресс белгал а йоаккхаш оагIонаша хьакхайкадаьд, конференце дакъа лоацача кхыча паччахьалкхенашца цхьана конференци сихагIа толаме чакхъялара гIо де шоаш дага хилар. Цу гIулакха бакъдир цар тешами кхерамзлеи чIоагIъяра вIаши мегаш дола гIулакхаш санна, иштта низ юкъе ца баккхара принцип хьдда вIаштIехьъяккхари цунна низ балари чулоацаш дола документ тIаэцанза дарг ца хилар.

II.

М. С. Горбачеви Р. Рейгани раьза хилар дукъ-дукъача боарамашкара диалог ханханнахьа хилара кIийлен тIа яккхари хьинарегIа делаяри динза даргдоацаш дола хIама лархIа. Цо чулоац шин мехка кулгалхой вIашагIбеттабалара нийсса, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министри США паччахьалкхен секретари, кхыча министерствай а ведомствай а кулгалхой хан-ханнахьа вIашагIбеттабалар. Уж раьза хилар дукха ха йоацаш юрта боахам, наха чубаха цIеноаш хьалдара, гонахьара го лорабара министерстваштеи ведомстваштеи керте латтараша вIаши яь визиташ пайдана лархIа.

Укх вIашагIкхетаре хинна регионални проблемай даькъера хетараш вIаши дувцар, цу даькъе экспертий боараме дийцараш а, пайдана а лоархIаш. цар барт бир цу тайпара къамаьлаш ханханнахьарча кIийлен тIа дIахо дахьа.

ОагIонаша лаьрхIад шин оагIонна юкъера культурни, образовательни, Iилма-технически даькъе дIа-юха гIулакхаш леладара программаш шеръе, хIаьта иштта торгово-экономически бувзамаш дегIакхувла. Генеральни секретари Президенти тIабар Iилма, образоване, культура даькъерча контактехи дIаюха леладеча гIулакхехи йолча соглашенешта кулгаш яздеш.

Цар лерхI, вай халкъаша вIаши дувцар дикагIа кхетаде деза аьнна, хIаьта из де лаьрхIа новкъостал дерга нах вIаши ухилгеи контакташ лелаелгеи шердара.

ОагIонаш раьза я, къаьсткъаьстача граждане долча дешаш цхьана гIулакхаш леладара хьисапе къестаде дезаш хилара.

Шинна а кулгалхочо раьза а болаш белгалдаьккхар, Японе правительствица цхьана гIулакхаш а леладеш, Советски Союзеи ВIашагIкхийттача Штаташкен барт баь хилар Тайжача океана къулбаседенгахьарча даькъ тIа самолеташ лелара кхерамзле лакхъяра де дезача массехк гIулакха даькъе — хIаьта хIанз белгал а даьд уж кхоачашдара де дезараш.

Цар белгалдир, СССР-еи США-и делегацеша фетара сообщенеш юхайолае лаьрхIа йола переговораш дIайолаяь хилар. Шинна а кулгалхочо заявлени йир, гаргарча хана шинна а оагIонна пайдана йола цу даькъера решени яр ловш шоаш хиларах. Цунца дувзаденна барт бир Нью-Йоркен Киевен йоагI-йоагIаш йола Генеральни консульстваш хьаьеллара хьакъехьа.

ОагIонаша барт бир цхьана тохкамаши практически гIулакхаши дара наькъаца гонахьара го метталоаттабарах дола глобальни декхар кхоачашдеча дакъа лаца. ХIанз лелаш йолча цу даькъерча советско-американски соглашенега хьежжа хьатIадоагIача шера чухь Москве а Вашингтоне а хургья цхьана гIулакхаш леладара хьддача программах йола консультацеш.

Шаккхе кулгалхо раьза хилар цхьана гIулакхаш леладари контакташи шеръяр бакъахьа лархIа, цу даькъе Iилма, образоване, медицина, спорта цхьадолча даькъера цхьайола керда формаш а йолаш. Дувцар да образоване даькъе дIа-юха леладу гIулакхаш дегIакхувлача, микрокомпьюторий гIонца юххьанцарча а юкъерча а школе хьехара йола дешар хьехара программаш увттаеча цхьана гIулакхаш леладар, США эрсий мотти СССР английски мотти Iомабе новкъостал дара де деза гIулакхаш, советски а американски а лакхерча дешара заведеней йоагI-йоагIача кафедрашка исторех, культурах, экономиках йола спецлекцеш ешара шер-шера профессораш дIа-юха ахийтар: естественни, технически, общественни, гуманитарни специальностех болча дикагIа дешача студенташта шинна а оагIоно дешара шу чакхдаллалца дола стипендеш увттадар: хан-ханахьа спорта дукъ-дукъача тайпашта юкъе яхьаш лоаттаяр, спортивни яхьех йола телепередачаш дукхагIа яр и. кх. дI. ОагIонаша барт бир ракови лазаращцарча къовсама даькъе цхьана гIулакхаш леладар юхадоладе.

ХIара мехкарча йоагI-йоагIача организацешта тIадулл цу тайпарча дIа-юха леладеча гIулакхий хьддда йола программаш увттаяр. Цу кIийлен тIа увттаеш йолча программашка хьожаргба шин мехка кулгалхой юха вIашагIкхийтача.

Шинна а кулгалхочо кертагIбаьккхар управляеми термоядерни синтезах машара гIулакхашта пайда нийбара тIадерзадаьча балхий потенциальни лоархIам, хIаьта цунца дувзаденна нийса лаьрхIар, бокъонца лаьрхIача цIаккха а лакъаргбоаца энерге хьаст бола из дерригача адамленна болча пайдана караерзаяра даькъе дунен халкъашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш ма могга практически дегIакхувлар.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНАШТА КЕРТЕ ЛАТТАРАШ ЖЕНЕВЕ ВIАШАГIКХЕТАР ЧАКХДАЛАР

21 ноябре КПСС ЦК Генеральни секретари США Президенти вIашагIкхетар чакхдалар белгалдоаккхаш церемони хилар. Женеверча дунен халкъашта юкъерча пресс-центре баькхар М. С. Горбачеви Р. Рейгани. Зале ба паччахьалкхенашта керте латтараш вIашагIкхийттача дакъа лоацаш хинна советскии американскии официальни нах, швейцарскии женевскии Iаьдалий викалаш, радио, телевидене, кепайоазон Iалаьмате дукха корреспонденташ.

Церемони хьайийллар Швейцарски Конфедераце Президента **К. Фурглера.** Шинна а мехка кулгалхошта доагIаш цо аьлар:

Сийсара оаш дийхадар согара Женеве шун вIашагIкхетар чакхдалара церемони хьаеллилга. Из аз цу деррига кхыдола мехкаш а санна оаш шоайла дIа-хьа дувцар дикагIа кхетадарца хьашт долаш болча тIаэцача мехка викалсе хиларах тарра.

Шоай переговорех хьахиннар документа тIа дIа ца яздича Женевера дIадаха безам хилазар шун, Е церемони, цу тайппара, шун я. Цудухьа ала безам бар са шуга, оаха сатувсараш, тха уйлаш, тха гIо массаза а шуца хургда йIаьхача хана латтаргбола нийсхон машар оаш цIенача дег тIара лехача хана.

Цул тIехьагIа къамаьл дир **М. С. Горбачева.** Цо аьлар:

Ази Президентен чIоагIа болх баьб. КIоаргга, ма ярра, духхьала а къайлагIа хIама доацаш а йийцар саха тхоай мехкашта юкъерча отношенейи дунен тIарча хIанзарча хьалеи йоккхагIйола дукха проблемаш. Къоастаеш хилча тха халкъий а вешта, кхыча мехкий халкъий а хьашташца айхха ювзалуш йола проблемаш.

Оаха уж йийцар шинна а оагIоно бакъъяьча уйланга хьежжа — СССР-ан США-нен юкъера отношенеш тоае, ядерни тIема кхерам мелбара гIо де, сихдаь хьадеш дола ударни герзаш космосе ца кхачийтеи Лаьттан тIа уж соцадеи дага долаш.

Дош цу тайпара дувцар ше а лоархI оаха пайдана. Цунах хьахиннараш тоьал днеза хьахьекхад вIаши дага а яьна оагIонаша цхьана яьча заявлене тIа.

Реалисташ хилеи духхьал дIаален деза: сихдаь хьадеш латта герзаш соцадареи машар чIоагIбареи декхарца дувзаденна эггара лоархIамегIара дешаш укх вIашагIкхетаре къоастаде вIаштIехьдаланзар, принципиальни дешашта тха барт вIашагIкхетара юкъе хIанз а йоккха юкъ яллийсай. Цхьабакъда, ази Президентеи дийцад уж лоархIамегIара дешаш вIаши мегаш долча тайпара къоастадара беш бола болх тIатеIIа укхаза, Женеве, тха викалаша дIахо бергболаш.

ДIахо лаха езаш я шин оагIорахьара советско-американски отношенеш дегIайоалаергйола керда формаш а, Иштта дIахо е езаш консультацеш я тха позицешка дукхагIча даькъе сов бе-бе ювцача цхьайолча регионально проблемаех лаьца.

ТIехьагIа уж ерригаш а ювцара хьакъехьа барт вIаштIехьбалар пайдана лоархI оаха.

Цхьабакъда, Президентаца оаха вIаштIехьа мел даьккхачун бокъонца бола лоархIам хьагучабаргбац хьдддача, практически гIулакхашка мара. Нагахьа санна моллагIа хIама бокъонца вIаштIехьдаккха тха безам бале, шинна а оагIоно чIоаггIа болх баьза баргбац оаха цхьана тIаийцача заявленега хьежжа.

Цунца дувзаденна дIакхайкаде безам ба са Советски Союзо шии оагIонгахьара Америка ВIашагIкхийттача Штаташца цхьана гIулакхаш а леладеш, сихдаь хьадеш латта герзаш юхькъовлара, Iоаяь арсеналаш кIезигъяра, тха халкъашта юкъерча чIоагIача машара. Лаьттан тIарчеи космосерчеи тешамеча машара эша хьалаш Iалашдара декхараш практически кхоачашделга вIаштIехьдаккхара низ мел кхоачар дергдолга.

Оаха из дIакхайкаду тхоай халкъа а дунен кхыча халкъашта а хьалхашкара тхоай бехктокхам бизза кхета а беш.

Цудухьа США администраце оагIонгахьара а иштта бехктокхаме никъ лоацаргхиларга догдаха чIоаггIа безам бар тха. ТIаккха хозахета баьрг хургбацар укх денношка Женеве баь болх.

Сай къамаьл чакхдоалаш дег тIара баркал ала безам боагIа са Швейцаре правительствана тха балха цо вIаштIехьдаьха хьалаш бахьан долаш.

Дош лу Р. Рейгана.

Мукъаба сона тхо безаме тIаэцарахи беркатеча переговорашта лард йолларахи Швейцаре халкъа сай дег тIара баркал ала а берригача американций цIерагIа баркал ала а.

Гаьнна хьалхагIа денз хьайоагIаш дика традици я шун халкъашта юкъерча машараи вIаши дIа-хьа дувцар кхетадараи гIо деш. Доккхал де йиш йолаш да шо, шун город дунен халкъашта юкъерча переговорий столица хиларах. Цудухьа цIаькха а доккха баркал да Швейцаре правительстванеи Женеве бахача нахаи.

Укх тIеххьарча шии дийнахьа дукха хIама де вIаштIехьдаьннад тха. Со Женеве венав ВIашагIкхийттача Штаташтеи Советски Союзаи юкъерча отношенешта керда никъ бала хьажа дагахьа, хIаьта из тха вIаштIехьа а даьннад.

Генеральни секретараца М. С. Горбачевца оаха тхоашта юкъерча отношеней еррига оагIош а чулоацаш бокъонца йола переговораш яьй. Со дог тийша ва, тхоаш бакъахьарча оагIорахьа долхаш хиларах.

Цхьайола пайдана юкъюкъера результаташ вIаштIехьъяьннай тха, хIаьта уж тахан Iуйрийна кепатеха араяоанкхаргйолча цхьана яьча заявлене тIа а хургья. Ядерни герзех лаьца еча тха переговорашка болх сихбе раьза а хинна, ази г-на М. С. Горбачевеи тхоай цхьатарра бола бехктокхам машар чIоагIбара болча пайданна тIаберзабаьб.

Сона хетачох, тха вIаштIехьдаьннад ВIашагIкхийттача Штаташтеи Советски Союзаи юкъера контакташ айхагIа лоаттаярга вугаш йола процесс дIайолае. Шин дийнахьа оаха яьча переговораша тхона хьалхашка латтача проблемаш тIа оаха беча балха импульс, оаха вIаштIехьдаьккхача тайпара хьатIадоагIача шера вIашагIкхийттача хана переговораш тхога дIахо дегIайоалае йиш йола импульс яла еза.

Женеве се вале хьалхагIа каст-каста яьхад аз тхона юкъерча отношенешка тешам чIоагIбанза баргбац. Паччахьалкхенашта керте латтараш вIашагIкхийттача хана яь къайлагIа хIама доацаши конструктивни беседаш цу процесса дакъа да. Цхьабакъда, со дог тийша ва, вIаши юкъера бокъонца бола тешам духхьал дIа дешаца а боацаш, гIулакхашца хила безаш хиларга диллача. Генеральни секретарь М. С. Горбачев аз яхачоа тIехьа хургволгах.

Цу уйлано чулоац ВIашагIкхийттача Штаташа укх тIеххьарча хана переговорий истола тIа яхка еррига предложенеш. Цунга хьежжа лоархIаргда тIехьагIа тха хургдола вIашагIкхетараш а.

Женевски вIашагIкхетара хьакъехьара бокъонца йола отчет араяргьяц массехк бутт е кхыметтел массехк шу даьлча мара. Цхьабакъда, тхона хов малагIча хаттарашта жоп даланза даргдац: оаха тхоай низаш наступательни герзаш наьха сапна кIезигдара гIулакха вIашагIтохаргда е ядерни боацача оборонительни низага, вешта аьлча, вай дуне кхерам кIезигагIа болаш хулийтаргдолча системашка доврг-да?

Е Азера, Африкера, Центральни Америкера довнаш машара наькъаца къоастаде гIо дар духьа, цига дахача халкъашка шоай кхел арахьара юкъегIертар доацаш, паргIатта шоай вIаштIехьяккха йиш хилийтар духьа вIашагIтохаргда оаха тхоай низаш? ПаргIатон гIулакх дегIадоагIаргдий? ХьалхагIа кулгаш яздаьча е тIехьагIа кулгаш яздергдолаш йолча договорийи соглашенейи положенеш кхоачашъергйий? Америкера, Советски Союзера, дерригача дунен тIара нах кийча ба «ергья» аьнна жоп дала.

Тахан, «кхуврча хьалхашка» вIашагIкхетар чакхдаьначул тIехьагIа, Женевера дIавода со машареи паргIатони хьалашка кхерам кIезигагIа болаш дола дуне хьадара моллагIча таронах пайда эца чIоагIа лаьрхIа а волаш. Атта боацаш болх ба дIахо бе безар. Тхо цунна кийча да.

Генеральни секретарь М. С. Горбачев, оаха дех Хьогара из болх кхоачашбаь хилийтар духьа тхоах хьакхетар, хIаьта Iа из дергхиларах со дог тийша ва.

Цул тIехьагIа КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Э. А. Шеварднадзеси США паччахьалкхен секретара Дж. Шульцен кулгаш яздир Iилма, образоване, культура даькъе СССР-ан США-нен юкъе обменаш яреи контакташ лелаяреи хьакъехьа яьча юкъарча соглашенена.

Церемони чакхъяьнначул тIехьагIа лоацца беседа хилар М. С. Горбачевеи Р. Рейганеи.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЕВ ПРАГЕРА ДIАВАХАР

ПРАГА, 22 ноябрь. (ТАСС). Тахан укхазара Москве дIавахар Варшавски Договора доакъашхой йолча паччахьалкхений лакхерча кулгалхошца хинначa вIашагIкхетаре дакъа лоацаш хинна КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев. М. С. Горбачевца цхьана дIавахар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Э. А. Шеварднадзе, цунца цига хинна кхыбола официальни нах.

Аэропорте М. С. Горбачев накъавоаккхаш бар КПЧ ЦК Генеральни секретарь, ЧССР Президент Г. Гусак, КПЧ ЦК Президиума членаш В. Биляк, К. Гофман, А. Индра, А. Капек, И. Кемпный, И. Корчак, И. Ленарт, П. Цолотка, Л. Штроугал, М. Якеш, КПЧ ЦК Президиума членалла кандидаташ И. Гаман, М. Грушкович, Я. Фойтик, КПЧ ЦК секретараш М. Бене, И. Гавлин, Ф. Питра, И. Поледник, КПЧ ЦК секретариата членаш З. Горжени, М. Кабргелова, КПЧ Центральни контрольно-ревизионни комиссе председатель Я. Гайн, кхыбола официальни нах.

Накъавоаккхаш хиннараштa юкъе бар Праге Москвав дIа чакхдоаккхача даквалоацаш хинна, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин, ЧССР-ера СССР посол В. П. Ломакин.

М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВЕ ЮХАКХАЧАР

КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев 22 ноябре Москве юхакхаьчав.

М. С. Горбачевца цхьана юхакхаьчаб КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Э. А. Шеварднадзе, цунца хинна кхыбола официальни нах.

Аэропорте М. С. Горбачевна накъабаьхкабар КПСС ЦК Политбюро членаш Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, КПСС ЦК секретараш Б. Н. Ельцин, Л. Н. Зайков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, К. В. Русаков, кхыбола новкъостий.

Накъабаьхкараштa юкъе бар СССР-ера ЧССР посол М. Завадил, гIулакхашта ханна поверенни бола: США-ра СССР-е Р. Комс, Швейцарера СССР-е М. Фон Грюниген.

(ТАСС).

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ДОАКЪАШХОЙ ЙОЛЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ЛАКХЕРА КУЛГАЛХОЙ ВIАШАГIКХЕТАРАХ БОЛА ХОАМ

1985 шера 21 ноябре вIаши барт а баь Праге хилар Варшавски Договора юкъерча паччахьалкхений лакхерча кулгалхой вIашагIкхетар.

ВIашагIкхетаре дакъа лаьцар: Болгарски коммунистически парте ЦК Генеральни секретара, Болгаре Халкъа Республика Паччахьалкхен совета Председатела Т. Живкова, Венгерски социалистически болхлой парте Генеральни секретара Я. Кадара, Германе Социалистически единни парте ЦК Генеральни секретара, Германски Демократически Республика Паччахьалкхен совета Председатела Э. Хонеккера, Польски вIашагIкхийттача болхлой парте ЦК Хьалхарча секретара, Польски Халкъа Республика Паччахьалкхен совета Председатела В. Ярузельске, Румынски коммунистически парте Генеральни секретара, Румыне Социалистически Республика Президента Н. Чаушеску, Советски Союза Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева, Чехословаке Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара, Чехословацки Социалистически Республика Президента Г. Гусака, хIаьта иштта чехословацки оагIорахьара КПЧ ЦК Президиума члена, ЧССР правительства председатела Штроугала, КПЧ ЦК Президиума члена, секретара В. Биляка.

ВIашагIкхетаре дакъа лаьцар иштта кхыча мехкашцарча гIулакхий министраша: Болгаре Халкъа Республика — П. Младенова, Венгерски Халкъа Республика — П. Варконе, Германе Демократически Республика — О. Фишера, Польски Халкъа Республика — М. Ожеховске, Румыне Социалистически Республика — И. Вэдувас, Советски Социалистически Республикай Союза — Э. А. Шеварднадзе, Чехословаке Социалистически Республика — Б. Хнеупека.

М. С. Горбачева лаьрххIа информаци йир цу дийнахьа Женеве чакхдаьннача лакхерча боарамерча советско-американски вIашагIкхетара деламахи итогехи.

Вошал долча партейи мехкийи кулгалхоша йизза хьаллаьцар, 1985 шера 23 октябре Варшавски Договора доакъашхой йолча паччахьалкхений заявлене тIа белгалъяьча линега хьежжа йола США Президентаца Р. Рейганца переговораш еш М. С. Горбачева дIайовзийта конструктивни позици.

Варшавски Договора доакъашхой йолча паччахьалкхений лакхерча кулгалхоша боккха мах бир социалистически доттагIлен мехкаша цхьана оттаяь машара тIехьара позицеш дIахояхьара женевски вIашагIкхетар долаш КПСС ЦК Генеральни секретара даьча Iалаьмате лоархIамеча гIулакха. Массава а раьза а волаш белгалдаьккхар, вIашагIкхетар долаш даь духхьалара, къайле йоаца къамаьл де дезаш хинна хилари цун итогаш пайдане хилари.

Герзашта доазув оттадарен уж кIезигдарен даькъера хьдда йола проблемаш къоастае Женеве вIаштIехьдаьннадеце а, лоархIаме да 1985 шера январь бетта баь сихдаь герз хьаделга космосе цадаккхарен Лаьтта из соцадарен наькъаш лахана даргдоацаш хиларах бола советско-американски барт вIашагIкхетаре чIоагIбар.

Принципиально лоархIаме я женевски вIашагIкхетарах долча итогови документа тIара ядерни тIом хилийта йиш йоацаш хиларахи оагIонаш тIема кийчо яра совле яккха гIертарг ца хиларахи йола цхьана яь заявлени.

Женевски вIашагIкхетара боккха лоархIам латт иштта советско-американски отношенеш, дерригача дунен тIара яраш а тоаяра тIадерзадаь хувцамаш де лаьрхIа йола диалог цо дIайолаярах а.

Деррига хьанийцача, М. С. Горбачев США Президентаца Р. Рейганца вIашагIкхетарах хьахиннараша хьаю дунен халкъашта юкъера лоаттам тоабара, разрядкана юхатIадахара дикагIа йола таронаш. ЛоархIаме да цу таронех шинна а оагIоно практически гIулакхаш дара пайда эцар.

М. С. Горбачева заявлени йир, Советски Союзо шии оагIорахьара беррига низ сихдаь герз хьаделга юхатохараи машар чIоагIбараи тIабохийтаргхиларах.

ВIашагIкхетаре чIоагIдир союзни социалистически паччахьалкхенаша лаьцар ядерни тIема кхерам дIабаккхара, Лаьтта сихдаь герз хьаделга соцадара, из космосе ца далийтара, герз дIадаккхара тIадерзадаь дола реальни гIулакхаш де долалулга Iалашдара, массане юкъара машар чIоагIбара никъ хилар. Варшавски Договора доакъашхой йолча паччахьалкхенаша цIаькха а йоах, шоаш тIема кийчо яра кхыбарел тIех хила гIертац, хIаьта шоаш цу гIулакха цхьаккха а шоайла тIехвоалийтаргволаш яц.

ВIашагIкхетаре дакъа лаьцараша заявлени йир, цига хинна партеши паччахьалкхенаши, деррига гIулакхаш бартах а деш, европейски а дунен а гIулакхаш тоадаларгахьа лостадара дIахо йодача хана а шоаш шоай де мел дезар де лаьрхIа хиларах. Цар массане цхьан дагара а болаш лерхI чоалханеча дунен халкъашта юкъерча хьалашка союзни социалистически мехкий барти цхьоагIои хилар, цар классовни солидарность хилар, цхьана гIулакхаш леладеча ерригача сферашка цар вIаши гIо делга чIоагIдалар.

ВIашагIкхетар чакхдаьлар доттагIлени дувцача дешаех йола уйла цхьатарра хиларен хьале.

КПСС XXVII СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

Ювцаш я КПСС Программа кердача редакце, КПСС Устава де могадеча хувцамий, Керттерча лостамий проекташ

ЦО ДЕКХАРИЙЛА ВУ

Дерригача советски халкъо къоабалъеш тIанийцача Программа кердача редакце проекта уйлаш йийца варгвац. Цу тIа белгалдоаккх, общество социально - экономически детIайоалаяра Iилмен халкъа образовании боккхача лоархIамс хилар. Уж дIахо айе мел дезаш дола хьалаш хьакхолларгда, тоаергья Iилман социально-экономически база, кхы а дикагIа дIахьоргба эшаш бола специалисташ кийчбара болх. Программа шоллагIча даькъа тIа Iилман хьакъехьа аьнначоа тIатоха лов сона: **«Творчески дегIа а кхувлаш хIара Iилман диалектико - материалистически методологи чIоагIъе еза»** яха дешаш. Таханара Iилманхо декхарийла ва технически прогресс сихъяра гIо деш хила, Iилмана карагIдаьннараш производствана юкъекхухьача хьинаре дакъалаца.

Дег чу дужаш дешаш да Программа кердача редакце проекта тIа кхувш йоагIа тIехье кхеярах аьннараш. Кагирхой ба кхоана боккхагIчарна метта дIаотта безараш. Уж кийча хила беза хIанзарча производствана доал де. Къахьегама тIера болчарна, кердачоа тIакхувш болчарна мара чакхдоаккхалургдац из сий дола гIулакх. Даьхе езаш, эхь-эздел долаш, боккхагIбарий, дай-ноаной, хьехархой сий деш, халкъа рузкъа ма хулла совдаккха гIерташ — иштта хила беза таханара кагирхой. Цкъаза кагийча наха юкъе нийслу вIалла боккха хила безам боацараш, деррига а кхычар де деза моттараш.

ХIара коллективо къовсам лоаттабе беза шоаш декхарийла болчча тайпара болх ца берашца, хIама кIоаргга довза ца гIертарашца. Иждивенчески вахарлелар чакхдаргдоацилга царна дIахайта деза массане. ХIара саго шийгара доагIар лерттIа дой наьха санна тоалургья вай экономика, долче, берригача советски наьха вахар.

ХIанз дувцаш латташ долча исторически документаша советски нах декхарийла бу кхы а дикагIа болх бе кхы а кIоаргагIа, пайданегIа Iилман тохкамаш чакхдаха, кагирхошта нийса кхетам бала вайна новкъадолча гIулакхашца кхы а чIоагIагIа къовсам лоаттабе.

Р. АХРИЕВА,
Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета доцент.

ВIашагIйоллаш я керда ферма

Малгобенски районерча «Луч» яхача совхоза шурийтоварни ферме ши шу хьалха 159 етт бар. Хьайбаш леладераш гIадбугаш хIамаш дацар доакъар ца тоъар, лерттIа помещенеши механизмаши ца хилар, хала балхаш кулгашца де дезаш хилар. хьайбай продуктивность лоха хилар. Цудухьа ферме болх беш дукха ха яккхацар доаркаша, хьайбашкара йоаккха шура тIехь-тIехьа кIезиглора, производственни планаш кхоачашъяцар. 1983 шера юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара 1649 килограмм шура яьккхар.

Кхетадеш ма дарра, цу дерригача хIамаша бохам ца бе йиш яцар боахама кердача директора.

— ЛерттIа гIулакхаш чакхдаха дезаш дар хьайбай продуктивность лакхъяра, — йоах совхоза директора Томов Ахьмада. — Совхоза партийни организацеца, специалисташца цхьана тха хьайбай боахам дегIабоалабара деррига балхаш цхьан хана чакхдаха, дешаш комплексе къестаде лаьрхIар оаха.

Ховш да, хьайбай боахаме керттердар доакъарий чIоагIа база вIашагIйоллар долга. Цудухьа совхозе къаьстта дакъа а даь дIакъоастадир доакъар Iалашдара гIулакх. Доакъар даха лаьрххIа бригада вIашагIъеллар опытни механизатор, коммунист Чантиев Хьасан керте а волаш. Тайп-тайпарча маркаех йола 10 трактор тIачIоагIйир бригадана мел эша юртбоахама техника шоашца а йолаш. Доакъарийна лаьрхIа культураш дIае 700 гектар гаргга лаьтта къоастадир, цу даькъе 104 гектар цонаш а йолаш.

Опытни механизаторех вIашагIъеллар бригада. Цунна юкъебахар коммунисташ Урмагов Борис. Полищук Вячеслав, Гадиев Салман, комсомолец Евлоев Мухьмад, хIаьта иштта трактористаш Ажигов Беслан, Плиев Iийса, кхыбараш. Уж берригаш а цаI шоллагIчун когаметта дIаотта йиш йолаш бар.

Доакъар доаккхарий дегаш айду хьалхашка оттадеча декхаро. Цу тIа, белггала аьлча, йоах: **«Доакъарий производство ма могга дегIакхувла.** Кхашкарен даьгIенашкарен доакъар дахара балхашта интенсификаци яра ларда тIа гIожен мошен доакъараш дикка дукхагIа даха».

ХIанз совхоза хьайбашта дика доакъарий база я. Планал совгIа дукха Iалашдаьд доакъар. Башха-дикача аьла 7400 центнерах, 11 эзар центнер чах даь аргIаш хьалъоттадаьд сенникашка, 31 эзар центнер комбинированни силос еллай, 1500 центнер доакъара ябакхаши, 10 эзар центнер совгIа доакъара свеклаш Iалашъяьй.

Племенной ферма вIашагIйолла лаьрхIар. Цунна керте эттар Московски ветеринарни академи яьккха Халухаев Адам.

— Племенной хьайбаш дукхагIа вIашагIтохара хадданза чIоагIа уйла тIайохийт оаха, — йоах А. Халухаева. — Опыт йолаш болча хьайбаш леладерашта тIачIоагIдаьд уж.

Шинараш хIанз дахка доладеннад. Иножаева Маккий группера 18 дехкал хIанзале а. Дояркас Iунал дика ду керда Iодаьча Iаьсашта, духхьашха дахка ше лeладу доахан детта ховш детт. Царех хIаране хIанз 14 килограммагара 22 килограммага кхаччалца шура лу. Цу гIулакхо дегаш айдаьд, гIадбигаб хьайбаш леладераш — ишттал дукха шура йоаккхаш цIаккха а ха енаяц совхозе. БIубенна бола дояркаш каст-каста хьалхагIа санна балхара дIабувлац.

— ХIанз «Мохк экономически социальни дегIабоалабара Керттерча лостамий» проект Iомаеш да тхо, — йоах племенной ферма заведующе. — Оаха дика кхетадеши могадеши да керда оттадеш дола декхараш. Цар йоах: «Доакъарий база чIоагIъяра, генетиканен селекценен карагIдаьннарех, доахана Iул тоадара кердача биологически методех пайда эцара ларда тIа доаханен коа тIарча оалхазарийн продуктивность дикка лакхъе, хьайбай продукци тешшаме дукхагIа йоахилга Iалашде». ХIаьта тхо шийтталагIча пятилетка хьалхарча шерре а хьожаргда хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 1000 килограмм дукхагIа шура яккха.

— Оаха лаьрхIад: е шу чакхдалалехьа тха совхозо пхе шера планал совгIа пачхьалкхенга дохкаргда 60 центнер дулхи 660 центнер шурен,—бIубенна йоах боахама керттерча экономиста Кузьгова Александрас, — вешта шура дукхагIа йохка а мег, хIана аьлча, продуктивность лакха йолаш дола доахан дахкаш латт, шура хIара денна алсамъювл.

11-гIа пятилетка чакхйоалача шера план пачхьалкхенга шура йохкара кхоачашъеча доккха дакъа лаьцад дояркаша Хасанова Лемкас, Хашиева ПаьтIамата, Коттоева Захрата, кхычар. Шура яккхара 2 эзар килограмм боарамал тIехбаьнкаб уж эггара хьалха. Цар дош деннад юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара йоаккха шура е шу чакхдалалехьа 2300 килограммага дIакхоачае аьнна. Из 700 килограмм дукхагIа хул ши шу хьалха йоаккхаш хинначул.

Шурен дулхи дуккха а дукхагIа дахара декхар кхоачашдар духьа керда шурий комплекс хьалъеш латт совхозе. ХIанзарчар тайпара, дерригача халача балхашта механизаци яра мел эша механизмаш чу а йолаш йола коровникаш хьалъеш я прораб Мержоев Мухьмад керте вола «Чечено-Ингушвино» объединене ПМК-4.

ГIишлонхоша цхьан ханна хьалъю 200 Iатта лаьрхIа коровник (иззамо помещени цхьаькха хьалъяра йоллаш латташ лард а я), телятник, животновода ЦIа, кормоцех, кхыйола производственни объекташ.

— Лоацца аьлча, — йоах А. Томова, — де тарлуш мел дола хIама ду оаха дулхи шурен дуккха а дукхагIа дахара а пачхьалкхенга дохкара а. Со дог тийша ва Кхачан программа кхоачашъеча юкъе оаха лоаца дакъа 12-ча пятилетка хьалхарча шерре а дикка доккхагIа хургдолгах. Оахош тхоай дош кхоачашдергхиларах дог тийша а долаш долх тхо КПСС XXVII съезда накъа.

П. ГАГИЕВ.

ХАННА ЙОЛА ПАРТОРГАНИЗАЦИ ЭШ

Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене а кхыча ведомствай а массехк организаци я город Гудермесера биохимически комбинат хьалъеш. XII пятилетка республикера хинна ца Iеш, ерригача Къулбаседа Кавказа а боккха лоархIам бола из объект хьалъяь яьккхача хьайбай боахам дегIабоалабара чIоагIа гIойле еш хIама хургда. Доакъарах етта компаненташ арахецаргья цо, хIаьта цо цун хьоанал лакхъергья, цар дегIах дикагIа латаргда из. Из вIалла теркаме ца ийцача а, кхоачам ба Керттерча лостамий проекта тIа биохимически промышленноста продукци шозза алсамъяккха еза, аьна дIаяздаь хилча.

Цудухьа хьалъеш йола комбинат Iалаьмате чIоагIа эшаш я регионa халкъа боахама меттел, берригача мехка а. Из кхета а деш, республика, тха города боахама, партийни, советски органаша хадданза йоакхо ю цига гIишлошъераша ду балхаш тIа-тIа шердаран сихдаран, хIаьта а белгалдаккха доагIа, ма хетта а комплексно а из гIулакх вIаштIехьдаккхарах дувца хIанз а гаьна да, аьнна. Проектировщикаша, генподрядчикаша, субподрядчикаша шошоай даькъе ледарлонаш еш, хан-ханнахьа материалаш, транспорт ца лоаттаеш йола моттигаш кIезига хилац. Царна доал делга, вIаши бувзамаш лоаттадеча юкъеувтта цатоамаш, кхыдола дешаш къоастаделга, дисциплинен порядоки чIоагIъелга, болх тайжна хьабелга Iалашдар атта гIулакх дац. Цул совгIа, цу организацей подразделеней коллективашта юкъе социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга, царца боагIаш бола организаторски, политико - кхетама болх бара ханна йола партийни организацеш вIашагIъехкача. Цудухьа КПСС Устава 52 параграф чакхйоалаш: **«Мехка боккха лоархIам бола гIишлош хьалъеча лакхе латтача партийни органий пурамийца ханна йола партийни организацеш вIашагIйохка бокъо лойла»** яха абзац тIатехача, сона хетачох, нийса хургдар.

Цу гIулакхо новкъостал дергдар тхона социально-культурни дешаш дикагIа къестаде. Дукха болхлой эшаргба укхаза къахьегара, царна лаьрхIа деррига хIанзара хьалаш дола бIарчча город хьалъе езаш да тхо. Алхха тIадоагIача шера 400 моттиг йола общежити, нах чубаха массехк цIа, кхыйола объекташ йистеяха еза. Из ца дойя нах хьаухаргбац тхо долча балха.

В. РЕЗНИЧЕНКО,
Гудермесе хьалъеш йолча биохимически комбината директор.

ГIулакхаш тоаденнад

ФОТОРЕПОРТАЖ

ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шерашка тIехьаюсачарех яр «Чечингтрикотажбыт» яхача республикански производственни объединене «Дом бытерча» филиала коллектив. Цун бахьанаш бокъонца тахка лаьрхIар предприяте кулгалхоша, общественни организацеша. Дукха бар предприяте прогулаш ераш, балха тIехьабувлаш хьаухараш, ханал хьалха цIаухараш. Из дукха лоадам боацаш дола гIулакх лерхIар цунга баьннача болхлоша. Уж санна барашта никъ бийхкар. Цул совгIа, хьалха брак еш хиннарашта дукха бехк бацар. ХIанз царга шоашка дIайоаккхийт брак, лохлу цар хьайиду алапи.

Иштта цIенхаштта тоайир филиалера производственни, къахьегама, технологически дисциплина, бахача наха кердача тайпара гIулакхаш де доладир. ЧIоагIа хоатташ а дика дIаэцаш а йолча кердача моделех йола трикотажни изделеш хьае йолайир. Царех яр маIача наьха джемпераши свитераши, кхалнаьха кочамаш, костюмаш, жакеташ, гольфаш. ЙоккхагIча ассортиментах хьаде доладир берий барзкъаш: костюмаш, кочамаш, кийнаш, шарфаш, хьувзаш даьча таьх дола косынкаш, кхыдараш. Цул совгIа, бехктокхамегIча участкашка коммунисташ, къахьегама ветеранаш дIа а оттабаь, бизза пайда ийбе болабир производственни мощностехи балха ханахи.

Уж а кхы а балхаш дарах боагIача боарамагIа болх бе йолаелар филиала коллектив. Плани тIанийца социалистически декхараши тIехихоачашду цо хIанз. ДIаяхача кхоалагIча квартале филиала коллективо дIабадаьлар хьалхарча ах шера шоашта тIадиса декхараш тIера дIа а даьха, объединене цехаштеи филиалаштен юкъе шоллагIа моттиг якха. Хьинаре къахьийгар филиале коллективо дIабахача октябрь бетта а. Дика совгIат кийчдир цо Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дузача цIейна.

Бахача наха гIулакхаш делга объединенерча ерригача участкашкарчул, дикагIа лел хIанз укхаза. МалагIа хувцамаш да укхаза хиннараш? «Симак» яха керда машинаш а оттаяь участок вIашагIъеллай. Цар тIа болх бе тIачIоагIбаьб опытни нах.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iе дагабац филиала болхлой. ДIахо а производства рентабельность лакхъе, хьаю хIамаш, наха ду бытовой гIулакхаш дикагIа хилийта, гIерт уж. Керттерча даькъе комсомольцехи кагирхоехи латташ йола филиала коллектив бIубенна я цу декхарех а ше толаме лоархIаергхиларах.

Филиала участкашта юкъе хьалхалаттачарех я сменни мастера Эдильбиева Белас кулгалду коллектив.

Цхьаккха смена дIаяхийтац цо ший норма 105—110 процент кхоачаш ца еш. Ше хьаеш йола вязальни изделеш дикен тIехдикен мара хилийтац цо. «Симак» яхача машинаща дика болх бе ховш бола говзанчаш кIезига бац укхаза. Царех цаI я вязальщица, комсомолка Татаева Зайна.

Болхлой къахьегам дика вIаштIехьбаккха ховш я хIамаш тегача участка сменни мастер Нанахаева Люба а. Шоай декхараш даим дизза кхоачашдеш бола болхлой дукха ба участке. Царех я хIамаш тегар, коммунистически къахьегама ударник Шабазова Зара. Укх шера кхоалагIча квартале даьхача толамий итогаш йийча цунна елар Нохч - ГIалгIай АССР бытовой гIулакхаш деча министерствай профсоюза обкомен Сийлен грамота.

Вязальщица Ирезова Тамара даим яхье хьалхалаттарашта юкъе хул. Цхьа смена дIаяхийтац цо ший норма 120—125 процент кхоачаш ца еш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1. участка сменни мастер Б. Эдильбиева, вязальщица З. Татаева (хьалхарча плане); 2. ХIамаш тегача участка сменни мастер Л. Нанахаеваи хIамаш тегар З. Шабазоваи. 3. Вязальщица Т. Ирезова.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Партконференце делегатех дувц

ДЕГА ЙIОВХАЛ

Город Грознера штукатураш кийчбу ПТУ йистеяьккхачул тIехьагIа Гудермесски «Мединструмент» яхача заводе ученикалла балха дIаяхар барайттара яьнна йоаца Галя. Цу хана дена «Мединструмент» завода механически цехе болх беш хьа а йоагIа.

ХIанз цох кагийча наха меттел боккхийчар а Галина Федоровна оал. Цо цхьан метте йолаш вIаштта ткъаь шера дог-цIена къахьегарах деш дола сий да из. Цо хьалкхеваьв ши воI. Царех воккхагIвола Игорь Ашхабаде Советски Эскаре гIулакх деш волчара дукха ха йоацаш отпуск а енна, цIагIа ха йоаккхаш хиннав.

Са хаттара жоп луш, нанас доккхал деш аьлар: «Нагахь санна цох ледара салте хиннаваларе, даькъа командоване ялх бутт балалехьа салаIа цIавайтаргвацар аьнна хет сона из. ХIаьта цига шийи да Олег Николаевич санна оператора декхар кхоачашдеш а ва».

ШоллагIвола цар воI машиннаькъахой арахецача Гудермесерча профессионально - технически училище дешаш ва. Лоацца аьлча, кадрови болхлой дезал ба цар бараш. Дас а нанас а шоай балха хам ца боре, бераш а хьалкхуврдацар къахьегама тIера долаш, болхлой профессеш езаш.

Оалаш ма хиллара, Галина Федоровнай шоллагIдола цIа а хинна дIаэттай завод. Укхаза хIанз ший пхелагIа пятилетка дIайолаергья цо.

Къаьстта ала безам ба хIанз чакхйоалаш латтачох. Из дIайолалуча хана вай берригача мехка санна, цар заводе а цхьан нарядагIа болх бу комплексни бригадаш вIашагIйохка йолайир. Царна керте овттабе мегаргбола болхлой белгалбоахаш завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша къоастабаьча наха юкъе яр Галина Федоровнай тайпан цIи. Кхетадеш дар кадрови болхлоша шоай лидераш лоархIаши сий деши болчарна мара из хIама чакхдаккха карагIдаргдоацилга.

Бокхъонца долаш дола бахьанаш кхы а чоалханегIа хетийта е доацараш хьаувттаде гIерташ кердачоа чIоагIа духьале еш бар фуннагIа - моллагIа даь а нахал тIех алапи даккха Iемараш. Цу тайпара барашта юкъе лакха говзал яраш кIезига беце а, уж юкъенийсбелча барт эгIабе тарлора, хаво уж меттабоалабергхиларах шеко еце а.

Бакъда, кIезига бацар хьаьнала, юкъара декхар диц ца долийташ къахьега Iемараш а. Царна кIордадаьдар киловзалаш увттаерий гIулакхаш, цудухьа шоаш цох дIакхийттабаьнначул тIехьагIа кердачоа чIоагIа тIехьа эттар уж. Цу хана ерригача цехашка чIоагIа ира, хетараш дIа-юха декъалуш, цкъаза къовсамга кхоачаш айденна къамаьлаш хилар.

Из деррига теркал а деш, бригада членаш вIашагIтоха йолаелар Галина Федоровна. Иштта, цхьан нарядагIа болх бе йолаелар токарахревольверщикех, фрезеровщикех, токарех - универсалех латта бригада. Цар хьаю травматологически инструменташ. ХIаьта уж дукхагIа хьаеш санна, дика а хулга хьадех бригадира. Даим хьалхадоах сага укахцIено лораяра эшаш йола оатхалаш цхьаккха дича а во хила йиш йоацилга.

Иштта, хIаравар ше хьадер беркатегIен дикагIен хилийта гIертаргвола хьалаш хьадир.

Галина Федоровна, оалаш ма хиллара, общественни балха ше хьайича санна наьха дегаш хьестара, цар йоакхо яра, харцваьнначунга юхьдухьала доагIар алара ше цIаккха а кхоаеш яц. Цудухьа массехк шера цеха коммунисташа шоай секретаралла херж из.

Кхыча декхарех мукъаволча говзача партийни болхлочо санна лостам, порядок йолаш леладу цо партийни документаш. Кхыметтел собранешка тIахиннараш, къамаьлаш даьраш белгалбоахаш къаьстта графа яр. Аз теркалдир тIеххьарча кхаь собране кхо саг мара юкъера ца воалаш уж чакхъяьнна хилар. ХIаьта уж а цамогаш е отпуске хиларца мара бисабацар ца боагIаш. ТIаккха гулбеннарех дукхагIбараша шоашта хетар гуччахьа хьааргдола, балха Iоткъам бечоа, цу даькъе бехке волчоа критика ергйола хьалаш хьадаьд парторганизаце. Иштта, царех цхьан собране къестадеш дар продукце дикал лакхъяра хетадаь дош. Цига гIулакх юхьдухьала къоастадар духьа тIабийха бар царна поковкаш, кхыйола материалаш хьачутелача цехашкара а, ОТК а кулгалхой. Уж шоай параметрашка диллача даим а хила ма йоагIара ца хилар бахьан долаш дIахо тоаеш совлен дукха ха йовра, дIадодар тIакхетар, хIаьта цкъаза боккъонца йола брак а нийслора.

Иштта беркате лар ца юташ чакхъялац цхьаккха партийни собрани.

Дийлла дог, нахах къайладихьа хIама доацаш саг из йоландаь ший дегаIоз а бала а цунца ца бийкъача Iелаш цехера бараш. Вешта, царех сага новкъостал эшилга шийна хоаделча из цо дIадехарга хьежарех а яц бригадир.

Хьаэцаргья вай хIанз заводе инженералла болх беш йола Л. М. Новикова. Училища йистеяьккхачул тIехьагIа из райисполкоме болх беш йолаш ляйзар цунна Кириченко. Художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоацаш хиннача цунна безам тIабахар Галина Федоровнай.

Цхьан хана ший маро санна, цунга заводе балха йола яхаш тIехьара яланзар из. Ший цехе цунна балха говзал караерзае гIо дир. ТIаккха Армавирски машиностроительни техникум чакхъяккхийтар.

— Из деррига а цо даим хьалхадахарца со лоархIа ца еш, юхагIертача кхыметтел низ-Iоткъам беш, лувш хиларца, сайна карагIдаьнна хIама лоархI аз, — яхаш дувц Любовь Михайловнас.

Цо парте яхара могаш фрезеровщица Чичота Татьяна лоащача хана кагирхоща бу болх дийнбарца хIанз заводерча цеховой комсомольски организацей секретарашта юкъе дикагIъяр лоархIаш я. Цу тайпара цун йоакхонца, новкъосталца вахаре йизза шоай моттиг хьалаьца кагий нах кIезига бац.

...Тхо вIашагIкхийттача шоллагIча дийнахьа чакхъяьлар Гудермесски городской партийни конференци. Цига парте горкома бюро членалла а областной партконференце делегаталла а хержар Г. Ф. Кириченко. Цох йоккха дегаIоз хилар сона, сона хетачох, из йовзаш мел волчоа а.

С. МАЙСИГОВ.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

ХЬАЛАШ ЭРГАДАХАРА ЧОТАГIА

«КПСС XXVII съезда—хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа КПСС XXVII съезда толаме накъабахара республике яьржача социалистически яхьа шоллагIча этапа, Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дизара хетаяь хиннача этапа итогашка а хьежа, 1985 шера 10 бетта эггара лакхагIа толамаш дахарахи хьайбай продукташ кийчъяра план кхоачашъярахи котало яьккхар а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота елар Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза коллективана.

Цу толамга кхача эггара доккхагIа новкъостал даьраш боахама шурий комплекса къахьегамхой ба. Шера план 1950 килограмм йолаш, итт бетта хIара кхоабача Iаттагара 2430 килограмм шура яьккхар цу комплексерча хьайбаш леладераша. Мишта вIаштIехьдаьннад из толам баккха, дIахо йодача хана фу де лерхI? Цох дувц тахан комплекса заведующе ТИМУРЗИЕВ IАЛИХАНА.

ТIеххьарча пхе шера ялх кулгалхо хувцавеннав тха коллективе. Со ворхIлагIвар ва. Хьайбаш Iангара дахара кийчдаь доакъар ер шу долалуш чакхдаьлар. Цу халача хана тхона доккха новкъостал дир вежарашха йолча Черсий-Балкхарой, Къулбаседа - ХIирий республикай боахамаша.

Совхоза директор, партийни организаце секретарь, керттера зоотехник а ветеринарни лор а тхо долча ца воагIаш ди дIадодацар. Халонаш эшае геттара доккха новкъостал дир комплекса зоотехника Дударов Ювназа а. Къона вале а ший балхах дика кхеташ, хьинар долаш, хьадечох дог лазаш саг ва из.

БIаьсти доахан мошача доакъарца кхаба доладича тIаккхета йолаелар шура. Балха юхааха баьлар нах. Цар къахьегама хьалаш тоадара низ дIакхоачар дора оаха.

Коллективе къахьегама а производственни а дисциплина чIоагIъе къаьстта доккха новкъостал дир тхона дояркаша Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Балхаева Дуге, Къахьегама Сийлен III степена ордена кавалера Дзаурова Мадната, Долгиева Зайнапа, Газикова Маде. Фермана эггара халагIа йолча хана, цхьабараш санна, халонех кхера а бенна дIабаханзар уж. Шоашта могар дора доахан кIалхардаха гIерташ. Цудухьа, масала, Балхаева Дуге укх шера итт бетта хIара кхоабача Iаттагара 4450 килограмм гаргга шура яьккхар, йиъ эзар килограммал дукхагIа хилар Долгиева Зайнапа яьккхар а, хIаьта Дзаурова Мадната, Газикова Маде — кхоъ ах эзар килограммал совгIа.

ГIулакхаш кIезиг-дукха тоаделча Балхаева Дуге ший йиша Лида, Долгиева Зайнапа, Газикова Маден шоай мехкарий Хьаван Iайшати боалабир ферме къахьега. Цар а тIехкхоачашъю шура яккхара планаш.

ХIанз дийнахьен буси хIара кхоабача Iаттагара бархI килограммага дIакхоачаш шура йоакхх комплексе. Из я соахка укх хана хинначул пхи килограмм дукхагIа.

ХIанз тхо долча леладеш къонадараш а долаш 870 бежан да. Царна кийчъяьй 7675 тонн силос, 684 тонн йол, эзар тонн доакъара свеклаш. Ма эшша да ча, концентраташ. Цунах 70 процент а дацар соахка.

Дика тоаьйи хьайбаш чулатта помещенеш. Йоакхо яьй наьха къахьегама, салаIара хьалаш вIаштIехьдахара. Доахан латтача доакъар хьачудахьаш из хьаьшка дуллаши, помещенеш нувхех, кхох цIенъеш деча балхашта механизаци яьй.

Тоадаьд хьайбаш леладерий цIа. Цу чу я сага салаIара чухьа мел эшар а долаш, паргIатта цIе уголок, лорашта, быта болхлошта лаьрххIа яь кабинеташ, столови, и. кх. дI. Болх беш я доакъар кийчду цех.

Кхы а цхьа хIама да. Хьайбаш леладерашта лаьрхIа кхоцIа хьалдаьд тха комплексана уллув, кхы шиъ хьалдеш а латт.

Доахан поточно-цеховой хьисапе леладу оаха хIанз. ДIа-хьа лелаеш йола механически божа бетта установкаш балха юкъе а йоалаеш, хьайбаш леладерий къахьегам тIадоагIача шера коллективни подрядагIа вIаштIехьбаккха лаьрхIад.

Юртбоахама продукци алсамъяккхаран цунга дIадодар лохдаран боккха теркам тIабохийт кердача редакцех йолча КПСС Программа тIа, Керттерча лостамаш тIа. Цу гIулакха хадданза йоакхо ю тха коллективо.

Кхоъ, биъ бутт баллалца леладе цхьан сага 35 Iасилг дIалора хьалха тхо долча. Царна лерттIа Iунал де а уж унахцIена долаш хьалкхеде а геттара хала дар. Цу хана дукха моттигаш хулар Iаьсий цамогаш хулаш а довш а. Из ца хилийтара, хьайбаш леладерашца дага а даьнна, щий групперча доахана Iо мел даь Iаьсий хIара доярка кхо бутт баллалца леладергдола гIулакх вIаштIехьдаьккхар оаха.

Из дарах дояркашта малагIа пайда боал? Деррига Iаьсий хьалкхедаьча дояркана, цкъа-дале, мах боацаш Iасилг лу, шозлагI-дале, тIакхетиитача дулха хIара центнерах 21 сом лу. Из бахьан долаш деррига Iасилгаш унахцIена долаш хьалкхедара шоай низ дакхоачар ду дояркаша.

Кердача хьисапе болх бе доладеннача укх шера ши Iасилг мара юкъерадаьннадац тха ферме, уж а доярка бехк боацаш. Итт бетта хIара бIаь Iатта тIехьара 78 Iасилг хьакъоастадаьд, шера планагIа 85 хьалкхеде дезача. ХIаьта шу чакхдалалехьа хIара бIаь Iатта тIехьара 96 Iасилг хьакъоастаде дага а да.

КПСС XXVII съезда толаме накъадахар духьа. Даьхенна шура дIаялара тIадоагIача шера хьалхарча квартала план 1 марте кхоачашъе лаьрхIад комплекса коллективо.

Районашкара хоамаш

ГУИРЕ ЧУЕРЗАЯЬЙ

ГIадвугаш да Назрановски районерча хьажкIаш а шекара свеклаш а лелаерий толамаш. «40 лет Октября» яхача совхозе планах 25,5 мара йоацача хIара гектара тIара 40 центнер хьажкIаш чуийцай. Къаьстта дика къахьийгад Кодзоев Бахьаудина, Гелисханов Ювсапа, Измайлов Валере кулгалдеча звеноша. Комбайнера Зурабов Iусмана 140—150 процент кхоачашъяьй план.

ОВСАРЕ КЪАХЬЕГ

Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза доярка Л. Евлоеваси Б. Кориговаси укх шера хIара Iаттагара кхоккха эзар килограмм шура яккха денна дош хIанзле кхоачашдаьд. Иштта дика къахьегаш ба «Алханчуртский» совхоза доаркаш Л. Исаева, Г. Гачаева, Х. Умарова, Н. Умарова.

СУРХОТIАРА СХОД

Дукха ха йоаццаш СурхотIа «КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IX пленума соцамаша дIадеххача тайпара интернациональни, атеистически, тIема-патриотически кхетам балара болх чIоагIбара» хетаяь сход хилар.

Из хьайийллар СурхотIарча юрта Совета исполкома председатела М. Х. Гиресва. Цо дийцар юрта интернациональни, патриотически кхетам балара болх мишта латт. Прениешка къамаьлаш дир пенсионера Аушев Мажита, № 2 йолча школа директора Евлоев Заьлмаха.

— Арми — къонахчала школа я, — аьлар Хачубаров Мухьмада. — Са ялх воI эскаре гIулакх даь ваьннав. Уж берригаш а дика специалисташ а хинна, унахцIена болаш цIабаьхкаб. Къонгаш гIулакх деш хиннача моттигашкара тхона баркал яхаш каьхаташ нхад. ХIанз са ворхIлагIвола воI ва Даьхен хьалхашкара ший декхар кхоачашдеш.

Сходе дакъа а лаьцар, къамаьл а дир КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева.

ПАЙДАНЕ СЕМИНАР

Укх деношка Малгобекерча № 20 йолча школе завучий семинар хилар. Хьехархоша З. Ф. Рязановас, М. С. Боковас, В. М. Никитинас, кхычар а хьокхама урокаш елар. Классал арахьара мероприятеш кийчъяьяр хьехархоша Н. М. Юнусовас, М. А. Симоновас, М. Г. Яценкос.

М. МУРАТОВ.

Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза доярка я Галаева Темарбулата Марем. Цхьа шу дIадахийтац цо ший план толаме кхоачаш ца еш. Хьинар ца кходеш къахьег Галаевас цхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера а. Иштта дIабахача бетта хIара ше хьожача Iаттагара планал совгIа 150 килограмм шура яьккхай Марема.

СУРТА ТIА: Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза хьалхалатта доярка Галаева Марем.

С. АЛИХАНОВА сурт.

ГIИШЛОНХО

Цун цIи СМУ-7 яйза ца Iеш, ерригача Нохч-ГIалгIайчен гIишлон управление а дика йовзаш я. ТIема шераш чакхдаьнначул тIехьагIа цо дакъа лоацаш мехкдаьтта чакхдоахача заводашка дукха установкаши комплексаши хьалъяьй. Уж дукха я, бакъда, къаьстта дег чу юж В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводера ЭЛОУ-АВТ яха комплекс.

...Комплекс эксплуатаце дIаяла еза ха гарга кхоачаш латтар, бакъда, дукха дар де деза балхаш.

Цу хана А. Арутюянца бригадана елар кхоь подобъекти, кабельни линии. Шоай мукъа ха ца лоархIаш болх бора монтажникаша. Боад късвлабелча а сацийтацар балхаш. «ТIехдика» оценка а йолаш ханал хьалха из болх баь баьккхар бригадо. Толам баккхарах гIишлонхой йоккхача группана доккхий совгIаташ делар. Царна юкъе вар А. Арутюнянц а. Цунна Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орден елар. ЦIи хезача гIишлонхочун «Знак Почета» яха цхьаькха орден а я. Из цунна сийнай йислагIча пятилетка декхараш ханал хьалха кхоачашдарах. Дукха кхы тайпа совгIаташ а да цIи хезача гIишлонхочоа тийнна. Из ва «Пятилетка ударник», «Социалистически яхье котваьннар», дукха сийлен грамоташ, маьхера совгIаташ тийинад цунна. Цо иштта лелаю «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сий дола цIи а.

ХIара шера планови заданех лоархIаеш хьайоагIа из бригада. Иштта 1982 шера итогех цо Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар. Цунна елар «СССР Промышленни Министерстве дикагIа йола хозрасчетни бригада» яха цIи.

Ши шу даьннад цул тIехьагIа, хIаьта из цIи шийна йоагIаш еннал хьагойтар цу. Коллектива саг цецвала хIама дац укхаза. Кхотаенна, дисциплина дика йолаш я бригада. Бригадир ше агитатор, политинформатор ва. Болхлой смена хьалкхеяра бокхха теркам тIабохийт бригадира. Дукха ха яц цун бригаде Эгиев Махьмад-Хани, Гладченко Евгенийн балха баьхна. ХIанзле шоай балха говзал йизза караерзаяьй цар. Монтажника говзал царна Iомаяьр а Арутюнянц ва.

ХIанз цIи хеза бригада КПСС XXVII съезда сийна къахьегама вахте этта болх беш я. Цо дакъалоац В. И. Ленина цIерагIча завода Г-43-107 яха установка хьалъеча.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа шерра ях йоаржаяь болх беш я из бригада. Чакхъяьннача декадех шийттазза котало яьккхай коллективо.

...Iуйрийна гIишлон объекте сихха водаш хул из ханна нийсвенна саг. Иштта хьадоагIа, из ткъаьи итт шера.

В. ЕВДОКИМОВ.

НАХА ВЕЗАР ИРАЗ ДОЛАШ ВА

ОЧЕРК

Балха вар Дзейтов Джамалдина Мухьмад цун воккхагIвола воI Башир эскарера цIавенав, аьнна кхаъ баккха саг тIехьавенача хана. Ший гIадвахар къайладахьа веннавар из. Цох хIаме хиланзар. Цунца болх беш болча И. А. Черепкова, Н. Н. Бузулуцке зийра шоай новкъост дог айденна волга.

— Мухьмад, — аьлар И. Черепкова, — тIеххьара кхала гуча ма яьннайий хьа. Фу дар хьога цу тIехьавенача кIаьнка аьннар? Тхога хьаала йиш йолаш дий из?

— ВоI цIавенав, эскаре гIулакх даь а ваьнна, — аьлар Мухьмада. Ше аьнначох новкъосташта фу хет хьажа воаллаш санна, кIирвенна дIа-хьа хьежар из.

— ЦIавенав ях Iа? — аьлар Н. Н. Бузулуцке. — Из дика гIулакх да. ТIаккха цIагIоргвар со, воIах бIарг тохаргбар аз. хIана алац Iа? Да ва аргда-кх хьох а?

Ше фу аргда ца ховш латтар Мухьмад.

— Болх йистебала дукха ха йисаац, тIаккха цIа а гIоргва, Баширах бIарг а тохаргба, — аьлар цо.

— ХIанз фу дувц Iа? — аьлар Черепкова. — Хьай новкъостий иштта эсала хет хьона. Цул совгIа, фу болхло ва хьо, еррига уйла цIенгахьа а йолаш. Аз ваха аргда вахтови автобусаца хьо цIавига аьнна.

— А, — духьалваьлар Мухьмад, — гIаш гIоргва со, гаьна ваха везац.

— КIанта нана-м чIоагIа гIадъяха хургья, — аьлар Бузулуцке.

Сих ца луш цIаводар Мухьмад. Шийна новкъосто аьнна дешаш дагадоаххар цунна. Бакълув из: наьна дог даим лаз ший къонгех. Шийна нана Фатима дагаехар цунна.

...Эскаре ваха ха хьатIакхаьчар Мухьмада. Из накъаваккха арабаьлар гаргара нах, лоалахой, новкъостий. Къаьстта нанна тIера бIарг баккха маганзар воIа. БIаргаша хи тIадам ца боаккхе а, дог чIехкар наьна. Дагавоаллар цаI мара воаца воI. «Къонахчал долаш хилалахь, новкъоста га ма дохкалахь», — аьлар Фатимас воIага.

Наьна дешаш диццалийтацар Мухьмада эскаре волча хана. Ше цига даьккхача кхаь шера тIема-политически кийчон отличник волаш хьавера из. Цо гIулакх деш хиннача часта коммунисташа парте члена кандидаталла дIайийцар из. ГIадъяха духьалъера Фатима воагIа-вагIац аьнна довцаш цIавенача воIа.

Дукха ха ялале Грозненски аьшкабетонни конструкцеш еча завода Назрановски филиале балха эттар Мухьмад. Бокъонца болча къахьегама урокаш елар цунна заводерча болхлоша. Кастта наьнаца Малгобеке ваха дIавахар из. Бурув тохара управленена болхлой эшар. Буровой начальник волча Н. Е. Рубащенкос ший бригаде дIайийцар Мухьмад.

Къона коммунист чуийнна болх беш вар. Дог ца эккхаш ший атта боацача балха говзал караерзайора цо, халачох адацар, шийна бола аьттув лехацар. Сатем боацача буровой начальникаца И. А. Галаевца а болх бир. Цу хана из коллектив управлене дикагIчарех цаI яр. План даим тIеххоачашйора. Пхийтта шера партгрупорг хилар Мухьмад.

Халонашта духьала накха гIортабар коммуниста эггара лоархIаме дола декхар да. Иштта декхарийла ва из харцбарашца, къахьегама дисциплина телхаерашца къувса, бакъвар хьаллаца, хоаставе. Балха говзал Iомаеш санна из Iилма а Iомадир Мухьмада.

Оалаш да-кх: доагIа-дагIац аьнна дагIац хатар. Иштта хатар хилар Мухьмада вахаре а. Турбаш чIоагIъеш дола дIоагIа кхийтта лозавир из. Лозавир яхар нийса дац — аьчар.

Цу хана Дзейтов пхе бера да вар. Пенсе яха ха кхаьча яле а, школе болх беш я цун нана Фатима а. Мухьмада беррига гаргара нах дIакхаьчар больнице. ДIа-хьа мел водача лорага хеттар Фатимас вIийгара хьал, бакъдар хьаала, яхаш дехар дора.

Бакъдар ала йиш йолаш саг вацар. Цу бус а шоллагIча дийнахьа а сахетам чу вензар Мухьмад. Лораш А. Нальгиев, Я. Хамхоев унахочоа йистера хьабалацар. Бригадацара новкъостий а шоай балха смена йистеяьлча лозаваь уллача доттагIчоа юхе хулар.

Бутт совгIа ха яьккхар Дзейтова хьа ца кхеташ. Лораша а дог дилладар цох. Цхьабакъда, нана тешацар ший воI Iоажало эшавергва, аьлча. Ткъаь шийтталагIча дийнахьа бIаргаш хьадийллар Мухьмада. Ший берриге ^низ оарцагIъбаьккхар цо йист хила гIерташ.

Больнице кхы а бутт баьккхачул тIехьагIа Мухьмад цIавига бокъо елар лораша.

— ДIахо болх бир вIаштIехьдац, — аьлар лоро, — инвалидность лургья укханна. Оаха каьхаташ а кийчдергда.

Раьза хилар цу кхела Фатима а Мухьмада сесаг Люба а. Раьза вацар унахо ше. ЦIагIа саг воацаш ше цхьаь висача дегIа маьженашка низкъала болх байтар цо. Къаьстта чIоагIа саготдора наькха улго. КIоарга садаьккхача а лазар эккхар. ХIаьта а дог эккхацар Мухьмада вахарах. ХьалхагIа метта урахайра из, тIаккха когашта ураэттар. Коа аравоагIа воI бIаргавайча дог тохаделар Фатимай, Мухьмад когаш ваха ха дагаехар цунна. Йист ца хулаш шоайла бIарахьежаш латташ дукха ха яьккхар цар.

Кастта ше хьалха хиннача балха вахар Мухьмад. Цхьабакъда, могаш волча сага а хала ба бурильщика болх. Чехка кIаьдлора, хьалха атта хьадеш хиннар хIанз низкъала дар. Цудухьа прокатно-ремонтни цехе дIачувахийта ше аьнна заявлени елар цо. Цу хана денз бурув тохара оборудовани тоаеча слесарь ва Дзейтов.

Дукха халонаш бIаргаяйнай Мухьмада, хIаьта дог ийша воацаш, велавенна, безаме ва из нахаца. Наха дега ала кхобеш ваха Iемавац из.

Маьра Ленински юбилейни медаль, дуккха сийлен грамоташ лораеш лелаю сесага — Любас. Доккхал ду царех. Дукха ха йоацаш «Къахьегама ветеран» яха медаль а тIакхийттай царна. Парте Малгобекски горкома а бурув тохара управлене парткома а член ва Мухьмад. Цул совгIа, халкъа депутаталла хержав из.

...ХIанз шортта цIенгахьа вода Дзейтов. Хьабетталуча наха моаршал хет цунга, воI эскарера цIавеналга ховчар лоацаш доах. Мишта ва-те Башир, хувцавеннав е хувцавеннавац? — яха уйла дIаялац дег чура.

Шийн даьна тара хуле, эсала хила йиш яц цун.

М. КАРТОЕВ.

Доазол дехьара

200 эзарлагIа пациент тIанийцав Чинандега яхача никарагуански департаментерча советски госпиталерча лораша. Итташ эзараш болча кхыча никарагуанцашта а санна эффективни медицински новкъостал даьд цунна.

Советски лораш 1982 шера мас баьхкаб Никарагуа мехка малхбузехьарча районашка чIоагIа дийлхача догIаша даьча хатарашка нийсбаларах лозабаьча наха новкъостал дар духьа. Шоай гуманни мисси кхоачашъяьчул тIехьагIа, никарагуански правительства дехарах госпитала персонал Чинандеге Iийнай. ДIаяхача юкъагIа медицински болхлоша эзараш чоалхане операцеш яьй, дуккха ахархой, Сандинистски халкъа эскара бIухой когаш тIа ураоттабаьб. Шоашта болча аьттон духьа доацаш советски лораша новкъостал дарах баркал оалача кепара никарагуанцаша «Никарагуано - советски доттагIала» цIи тиллай госпиталах.

СУРТА ТIА: Рязанера терапевт А. С. Давыдови Горькера медсестра Нелли Сучковаи — Чинандегерча госпитале обход еш болча хана.

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Сага бокъонех дола бакъдар

ЛОАЦЦА ДУВЦАРАШ

Къахьегамхой бокъонашта шерра наступлени йолаьй Германе Федеративни Республике. Мехка цхьанкха духьале йоацаш реваншизмана пропаганда еш йолча неофашистски милитаристски организацей гIулакхаш соцаш доацача хана IаьдалагIи чIоагIа тIатеIад тIема духьаларчей демократически боламе дакъа лоацараща.

Прогрессивни низашта духьалара репрессеш ю 1972 шерара «Паччахьалкхен гIулакха тIарча антиконституционни низашцарча отношене дешах йола положени» кхоачашъяр духьа.

Из положени а хIаьта иштта из ларде а лаьца тIанийдаь, профессеш ехкилга хиларах тарра довзаш дола вож законаш а, директиваши распоряжениеши — сага бокъонаш. ФРГ конституци ше гIожагIча тайпара телхаделга. Уж да мехка демократически, антифашистски низаш дебарах Iаьдалаша духьалдаьха хIамаш.

Профессеш ехкара практика — из я малхбузенгермански граждански керттерча бокъонийн паргIатонийи еррига а хIана яц аьнна йолча комплексана доазув оттадеш йола монополистически капитала гIулакха лелаю дукха оагIош йола паччахьалкхен политика. Конституци телхадеш хиларах ФРГ цхьанна а гражданина бокъо лац шийна мегарга хьинарга, профессиональни кийчонга хьежжа (ФРГ конституце 33 статья) моллагIча паччахьалкхен гIулакха тIа ваха. Иштта телхаеш я хетар паргIатта дIааларах, паргIатта хьехарах, профсоюзашка паргIатта вIашагIкхетарах йола граждански конституционни бокъонаш а.

Профессеш ехкар Iаткъараш коммунисташ, социал-демократаш, либералаш, антифашисташ ба. ФРГ чурча гIулакхий министерстве лояльность тохкаш хиннав 1 миллион гаргга саг, 6 эзар совгIча нахагара политически лоткъамаш ийдаьд, царех 3 эзар сага дийхкад паччахьалкхен гIулакха тIа хулга.

* * *

Великобритане 4 монополистически группо тIахьожам лоаттабу газетий ерригача тиражах 80 процента. Итале, Цюрихерча Дунен халкъашта юкъерча кепайоазон институто беча хоаматIа, газетий ерригача тиражах 4 миллион химически мехкдаьттан монополей доалахьа я. США, газетни трестел-гигантел совгIа, массови информаце средстваш эггара дукхагIа кара я йоккхагIйола радио-телесеть ший доалахьа йолаш йолча Пентагона: 350 станци, цу даькъе 30 кхыча паччахьалкхенера 35 телестанци. Пентагоно кепаетташ ара а доахаш, дерригача дунен тIа дIадоаржаду 1450 цIи йола газеташи журналаши.

* * *

Мехка балха низах 40 процент гаргга дIалоацача японски къахьегача кхалнахагарча хьало геттара дика хьахьокх. кхалнаьха юридически бокъонаш маIача наьха яраш санна яле а, бокъонца йола бокъонаш цар цхьатара ца хилар. Масала, къахьегара йола бокъон нийсхон закона хьалхашка массане а цхьатара хилар кхайкадеш йола Японе конституце положенеш кхоачашъеш яц.

Японе кхалнаьха нагахьа вIаштIехьдалац дIахо деша, балха отта халагIа да царна. Цар алапи шозза хIана дац аьнна кIезигагIа да маIача наьхачул. Нагахьа санна бер дича мах луш йола отпуск эца бокъо яц цар.

Дерригача капиталистически дунен тIа а иштта Японе а нагахьа санна предпринимателаша производство дIакъайлача, эггара хьалхарча аргIанна дIабоахараш кхалнах ба.

* * *

ДегIаухача мехкаша тIехьтIехьа чIоагIагIа уйла тIайохийташ дувц, уж мехкаш дунен массе миIинге шоай гизгий мазана юкъедерзадаьча транснациональни компаней (ТНК) декхарий хьакъехьа малагIа позици лоацаргъярхьогI яха дош. Дукха ха йоацаш Бразиле президента Жозе Сарнел хоам баьб, укх гарггарча хана индустриально дегIадаьхкача капиталистически мехкий доалла 100 миллиард доллар декхар царна дIатакхара условешка цIаьнха юха а хьажара хьакъехьа царца переговораш яра предложени яла лаьрхIа мехка правительство хилара.

Перу президента Алан Гарсия Переса хIанзле а решени тIанийцай хIара денна хьачуухача экспортни валютни средстваех декхарийна лаьрхIа 10 процент мара дIа ца тела аьнна, хьалхагIа телаш хиннача 60—70 процента меттел.

Вокх латиноамерикански мехкий правительстваш а иштта цIаьнха юха а хьажа дага я шоашка доахкача декхаращца дувзаденнача дешашка.

ДегIаухача мехкаша шоай экономика ТНК-аца лоалла оттаяра духьала чакхдоаха гIулакхаш цхьа бахьан доацаш вIалла а дац. Аьлча кхоачам ба, Латински Америке бахача 120 миллион нахах 37 миллион хьабе болх боацаш, 50 миллион цIанкха а биззалца хIама ца дуаш хилар.

* * *

Апартеида политика летай ЮАР-а общественни вахара ерригача оагIоех. ДIадаргдоацаш режимах доаллаш дола цхьа дакъа да квалифицированнегIеи дукхагIа мах луши болча балха йола бокъо кIайчарга хилийтар. Из дискриминаци кхы тIа а чIоагIлу африканцаш профсоюзни бокъонех баьха хиларах. Американски профсоюзаш йолаш я ЮАР-е, цхьабакъда законни статус яц цар, цудухьа официально шоай бокъонаш лорае йиш йолаш бац африкански болхлой. Расисташ тIаккхув африкански профсоюзашта, къаьстта а цар кулгалхоашта. Массаза а долаш дар а хинна дIаэттад уголовни зуламаш даьд яхаш харц тешал дарах профсоюзни лидераш лувцилга.

(АПН).

КИЙЧО ЦХЬАТАРРА ЯЦ

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединенена чуйоагIача предприятеша Iан замалахьа болх бара мишта кийчо яьй хьожаш хилар укх деношка тха рейдови бригада.

РЕЙД

Укх шера де дезача балхашта юкъе дар котельнешта, энергоустановкашта, конденсатни станцешта, йIовхал луча пункташта ший ханнахьа а дика а ремонтни балхаш делга. Меттаоттае езаш яр Iанарен йIовхален магистральни проводаш, тоае езар йIовхала - вентиляционни системаш, иштта ремонт е езар измерительни приборашта, аппаратурана. Ший ханнахьа тоае езар технологически пишкаш. Цхьан дешаца аьлча, де деза балхаш дукха дар.

Объединене предприятешка Iан кийчо яра балхий сводни ведомостага хьежача тха теркам тIабахар гуйранIан замалахьа болх бара кийчо елга массанахьа цхьатарра ца лелилга. Массарел дикагIа из болх Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе вIаштIехьбаьккхабар.

Масала, изоляци яь яр трубопроводаш. Цхьаннахьа а гуш яц Iи, мехкдаьтта продукташ йовш йола моттигаш.

Тха теркам тIабахар номер 6 йолча цеха цхьайола производственни помещенеш тховнаш тIара шифер еха хиийца догIа чуухаш хилара, цхьайолча вIалла наIараш ца хилара. Цудухьа шийла, тIаьда яр цехе. Массе оагIорахьара чухьекхар мух.

— Кхоанен - кхоанен тоаергья яхаш гIишлон материалаш хьа а лац шоаш тоаль боалаш а бац тха кулгалхой, — яхаш леткъар къона слесарь Н. Севостьянов.

Бакълувра из. Ши бутт совгIа ха яьннай ялхлагIча цеха помещенешта эша гIишлон материалаш хьа ца хеца. Кхы тIехьа а ца теташ сихха чакхбаккха беза цу цехе Iана кийчо яра болх. ХIаьта из декхар завода керттерча механика Завгороднийн Евгений Александровича тIалатт. Цох тийша да завод Iан замалахьа болх бара кийча хулга.

ЧIоагIа деха а цхьайолча моттиге халла мара машина дIа ца йохалуш а дар заводе цехашта, установкашта тIадолха наькъаш.

Рейдови бригада белгалдаьккхар гуйран - Iан замалахьа болх бара кийчо елга эггара вогIа Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе латтилга. Таханарча дийнахьа дерригa де дезача балхех 38 процент дараш мара кхоачашдаьдац. Цу гIулакха бехке малав хьаттача «Грознефтеоргсинтез» объединене парткома секретара а, керттерча инженера а, керттерча механика а денна жоп цаI дар: «Н. Анисимова цIерагIча завода кулгалхой бехк ба берригa а. Цар шоай ханнахьа гIайгIа яьиц ремонтни балхаш вIаштIехьдахара. Оаха шоашкара дукхаза хьадехашше а эттa хьал дикагIча оагIорахьа тоаде дага бац уж». Из тайпа жоп, шоашта тIера бехк дIабаккха гIертилга мара хIама дац. ХIаьта цу дешаца уж кIалхарабаргба аьлча харц а да. ХIана аьлча, Iана хана болх бара предприяти кийча ца хилара бехке бараш эггара хьалха объединене кулгалхой ба.

Ховш долчa тайпара, гуйран - Iан замалахьа болх бара объединенена чуйоагIача предприятешта капитальни ремонт е езар «Грознефтехимремстрой» трест я. ХIаьта кагий ремонтни балхаш де предприятеш шоаш декхарийла я. Цар вIашагIтехай цу гIулакха кагий ремонтни бригадаш. Цу тайпара бригадаш йолаш я В. И. Ленина, А. Шерипова. СССР 50 шу дизара цIерагIча заводашка, производственно-товарни конторе. Бакъда шоай низаца вIашагIтеха цхьаькха бригада яц Н. Анисимова цIерагIча заводе.

Цу завода коа гIолла дIайолхача дукхача Iанарапроводаш тIара, хинпроводаш тIара изоляци еха яр. Установкашка мехкдаьтта хьачуухаш йола мехкдаьттапроводаш дукхханахьара лийлха яр. Цига Iоухача мехкдаьтта доккхий Iамаш латтар дIа мел хьежача.

— Мишта дIабода шун болх, — аьнна хьаттача бригадира В. Пащенкос аьлар:

— Капитальни ремонт яра сагота бац тха кулгалхой. Хьанхаьча яьннай шелал. Бакъда «Грознефтеоргсинтез» объединенена чуйоагIача предприятей кулгалхой цунна лерттIа кийчо яра дукха сагота ца хиннилга гойташ дар тхона бIаргадайна сурт.

Б. ЮШАЕВ,
Заводской райисполкома отдела заведующи.

З. АЮБОВ,
«Нефтехимик» яхача дукхатираж йолча газета корреспондент.

А.-Г. УГУРЧИЕВ,
«Сердало» газета спец. корр.

ПРОФСОЮЗАШИ ОБЩЕСТВЕННИ ФОНДАШИ

Карарча шера бIаьсти вай мехка арабаьккхаб бахача наьха йоккхача группай хьаштаншта боагIаш бола лоархIаме правительственни ши соцам. Дувцараш да, цкъа-дале, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема доакъошхоштен цар дегалаштен кхы тIа а материальни льготаш оттаяр, хIаьта, шоллагIа-дале, пенсионерий хьал тоадар. Цу гIулакхашта йола средстваш къоастаяьй потреблене общественни фондай (ОФП) чотагIа. АПН корреспондента дехарагIа уж фондаш хьаечен дIаскъачен профсоюзаша лоацача даькъах дувц ВЦСПС отдела заведующе заместитела Евгений ТРЕНЕНКОВА:

— Потреблене общественни фондай чотагIа Iалашду вай мехка мах боацаш дешийтилгеи медицински гIулакхаш делгеи, пенсеш — къаваларагIа а инвалид хиларагIа а — духь-духьа пособеш тел, иштта тел деша боагIарашта стипендеш, хIара шера мах а телаш отпускагIа ухийт, мах боацаш е льготни (цун фактически маьхах кхо дакъа дича ши дакъа тIера а доахаш) путевкаш тел санаторешка, салоIача цIеношка, пансионаташка, иштта кхычахьа аха. Бахача нахага кхоачача дерригача материальни беркатахи царна деча гIулакхехи потреблене общественни фонда чотах дар башха совгIа - эшашагIа доацаш кхоалагIа дакъа да.

Уж фондаш хьаеча керттера дакъа паччахьалкхено лоац: госбюджето телачох латт цу фонда берригача боарама 90 процент, ялх процент лоац паччахьалкхен предприятешен организацешеи шоай пайда тIара еча отчисленеех, хIаьта профсоюзашеи кхыча общественни организацешеи лучо ялхха диъ процент мара лацац.

Общественни фондаш екъарах дийцача, укхаза профсоюзаша лоаца дакъа дукха лакхагIа да, цар ОФП хьаеча лоацачул. Кхоачам болаш да, масала, уж екъар профессиональни союзаша дакъа а лоацаш мара чакхдаккха йиш йолаш ца хилар. белгалдаьккхача. ВЦСПС боараме, ард вай, кийч а ю правительство хьажийта дIачу а тел советски наьха бахара боарам лахкбарах йола предложенеш — цу даькъе потреблене общественни фонда чотах а.

ДIадахача шера, масала, планови органаш хьажийта оттайир ВЦСПС духь-духьача социальни дешай хьакъехьа 50 совгIа предложени. Царех дукхагIа яраш тIаийцар. Царна юкъе яр пхе шера плана тIа лаьрхIачул совгIа 200 эзар совгIа квартира хьалъярах йола предложенеш а. ДагадохийтаргIа аз, квартирах тела мах вай мехка дунен тIа эггара лохагIа дарех цаI хилар: из хувцабеннабац 1928 шера денз, хIаьта юкъерча дезала бюджета кхаь-диъ процентага кхоачаш мара а бац. Из дуллу жилищни фонд лелаяра паччахьалкхено дикка йоккхий датацеш телаш хилар бахьан долаш, хIаьта из а ОФП чотах деш да. Профсоюзаша дакъа а лоацаш нах дикагIа хургдолча оагIора къестадир дуккхача кхачан товарийи (къаьстта берий ассортимента) молхайи маьхаш лохдара дешаш; из а геттара дика хилар хIара дезала бюджета.

Шоай аргIана предприятешкен организацешке и профсоюзни комитеташеи цар комиссешеи дакъа лоац ОФП чотах дуккха ахчаш телачеи льготаш увттаечеи. Къаьстта доккха дакъа лоац моттигашкарча профсоюзни комитеташа мехка ОФП берригача шера боарамах диъ процент гаргга, вешта аьлча башха совгIа-эшашагIа доацаш пхи миллиард сом, лоацача социально-культурни гIулакхаштеи наха чубаха моттигаш хьалъяреи фондаш оалачарна планировани ярей пайда нийбарей сфере.

ХIаьта тIеххьардар: потреблене общественни фондаш екъара юкъе дакъа лаьца Iац вай мехка профсоюзаш, юкъарчал доацаш цар мукъагIа да цу фондай дикка дакъа. Дувцар да, паччахьалкхен социальни страхованена доал делга царга дIаденна хилар, хIаьта цо лоац башха совгIа-эшашагIа доацаш потреблене общественни фонда кхоалагIа дакъа.

Дуккхьала социальни страховане средствай чотах — хIаьта укх шера уж я 48,4 миллиард сом — карарча пятилетке кхоачашдергда дукха доккхий социальни гIулакхаш. Юкъедоаладаьд ноаношта, цун шу даллалца йолча хана берага хьажара дукхача хана денз йолаш йолча бизза мах телача берах йолча ханеи бер даьчул тIехьагIарча ханеи телача отпускал совгIа, цхьадолча даькъе мах телаш йола отпуск тIатохилга. Лакхъяьй цхьаьча ноаношта тела пособи. Керда льготаш оттальй пионерски лагере бер дахийтарах боаккхача маьхе: ахаш путевкаш мах боацаш я хIанз, вожаш — цар фактически маьхах пхелагIа дакъа дала дезаш я. Шеръяьй дIадахача шера берриге а 62 миллион саго салоIача санаторей, пансионатий, салоIача цIеной сеть. Дуккхьала болхлоштеи гIулакххоштеи санитарно-курортни дарба делга вIаштIехьдаккхара хьожадаьд профсоюзаша укх шера социальни страховане фондера ши миллиард гаргга сом.

Беседа дIаязъяьр
Юрий КАЦИЕМЛОНА.
(АПН).

А. В. ЛУНАЧАРСКИЙ

(Ваьча дийнахьа денз 110 шу дузаш)

Анатолий Васильевич Луначарский (1875 — 1933) — профессиональни революционер, воккха советски, общественни, паччахьалкхен деятель, Iилманхо-марксист, гIорбаьнна болча социалистически культура хьалъеш хиннарех цаI — тохкамах чакхбаьннача ленински гварде бIухоех хиннав. Наггахьа мара ца хуучу тайпара хIамах дика сакхеташ, кIоарга хьаькъал долаш, энциклопедически знанеш, наггахьа мара хулаш йоаца эрудици йолаш саг хиннав из. ДIаяхача бIаьшерен 90-ча шерашка геттара къона зIамига саг волаш воларенна из революционни къовсаме хьинаре дакъа лаца, парте мугIарашта юкъера белггалара моттиг лаьцай цо. В. И. Ленинца вIашагIкхетаро къоастадаьд цун дIахора вахар. Из деррига а коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама сийлахь-доккхача гIулакха хотадаь хиннад.

В. И. Ленина дукхавийзав Луначарский, «тамашийна йоккха талант йола саг» ва яьхад цунах, хIаьта а гIалеташи хьисап доаца хIамаши бахьан долаш цу цхьан ханна критика а яьй цунна. Шиш болча ленински критико новкъостал даьд Луначарскена нийсе никъ лахара.

Цун гIулакхашка эггара беркатегIа йола юкъ дIайоладеннай Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци яьнначул тIехьагIа. Просвещене эггара хьалхара нарком хиннача А. В. Луначарске доккха дакъа лаьцад социалистически культура хьаеча. Цун цIераца дувзаденна да советски школа, профтехобразоване системаш хьаяр, Iилман учрежденеш, театр, кино, издательски гIулакх эргадаккхар, советски литература, изобразительни искусство, музыка дегIаахар.

Луначарске дукха хIама даьд къаьнара интеллигенци Советски Iаьдалаи Коммунистически партеива гоннахьа кхотаяра, болхлоштеи ахархоштеи юкъера керда интеллигенци хьаяра. Культурни революци яра ленински идеяш эггара хьинарегIа чакхйоахарех цаI а хинна дIаэттав из.

Ший низ ца кхобеш къовсам лоаттабаьб Луначарске советски кеха дикагIйола кхоане Iалашъяр духьа. Даим хьашт долаш я Луначарске творчески тIехьале, цун дукха идеяш, цо дийцараш вай деношка а чIоагIа лоархIам болаш да.

Республика экранаш тIа

«БЕРДА ИИСТЕ ЙОВ ТАЛГIЕШ»

Асхади Муради ши воша ва. Цхьа хьехар деш, цхьан цIагIа хьалхийна. Цхьан дийнахьа болх уж тIем тIа а. Деррига ишта дале а, цхьатарра нийслац цар кхелаш.

Фильмо дувц Даьхе, ший даьй баьха лаьтта дехкача саго из бахьан луча боккхача маьхах. Бакъда, цу дерригнех тIехьагIа, цхьаккха хIама тоаде йиш йоацача хана, дехке воал из...

Дукха ха яьнначул тIехьагIа Мурада вIаштIехьдоал ший мехка юха цIаверза... Бокъонца фильме фу хул ховргда, цунга хьежачунна.

Керттера роль ловзаю Ногайбаев Идриса. Иттех фильмашка цо кхеллад тайп-тайпара сурт - сибаташ. Царех да «Хьалхара хьехархо», «ЦIийи хьацари», «Маьхка чам», «Города щит», «ГIулакх тIадилларащ сиха ба» яха а кхыдола а фильмаш. Асхада роль ловзаеш ва цIихеза вовзаш вола киргизски актер Чакмоков Суйменкул.

«ДОШУВ ДОАККХАШ ЙОЛА МОТТИГ ХIАЛАКХУЛА IУИРЕ»

Укх шоай кердача приключенчески фильме московски кинематографисташа дувц 1918 шера Забайкальерча дошув доаккхача моттигашка Советий Iаьдал оттадеш а чIоагIдеш а лаьттача къовсамех.

...1918 шу. Гобаьккха болча тIемий гIозараштa юкъе я къона Советски республика. Белогвардейцаши интервенташи хинна ца Iеш, цун ва кхы цхьаькха а, Iалаьмате вогIа а бирсагIа а вола моастагIа — моцал. Нах моцала ца бойта эца дезаш да ялат, хIаьта из дошох мара дохкаш дац. Дошоча тайга «даьща» Советий Iаьдала бойкот ю: рудникаш дIакъувл, болхлошта алапи дIа ца луш бетташ доах, ялат къайладоах. Дошо доаккхача моттиге цхьатарра воагIа ши саг: инженер Андрееви «СибарегIен автономии, пачхахьалкхен» эмиссар Лангеи. Уж ши саг цига нийслу прииcкаш хьалха аьнна болхлой тохабеннача хана. Андреев болхлошта гIо де гIерт, хIаьта Ланге — приискай даьй а цар бандай а новкъосталца болхлой ца гIаттийта...

Андреева роль ловзаю Москверча актера Щербаков Дальвина.

«НЕСАРИЙ БУНТ»

Узбекски драматурга С. Ахмада из пьеса вайна йовз Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч - ГIалгIай пачхахьалкхен театра нохчий труппа артисташа отталь хиларца. Цун чулоацам ба тIехьадиса гIулакхаш хьаллувцаш, ший несарий ца буташ лелача марнанна духьалбаьннача несараша леладеш дар. ХIанз цу пьесах кинокартина даьккхад «Узбекфильмо».

Фильме эггара дикагIа дола сурт-сибат да Узбекски ССР халкъа артисткас Джафарова Турсунас кхоллаш дола маьрнаьна, Фарман-бибе образ. Кинематографе цо беш бола эггара хьалхара болх ба из.

«ИШТТА ДЕТТАЛУ ДОГ»

ЦСДФ кинематографисташа укх шоай документальни фильме дувц тахан дунен тIа Iалаьмате ира латтача «малари» «тIоми» яха ши дош чулоацача проблемех, машар бахьан культура а искусства а деятелаша лоаттабеча къовсамах. Йоашхаш йолча проблемех лаьца фильме къамаьл ду советски яздархоша Ч. Айтматова, А. Чаковске, американски иллиалархочо Г. Белафонтас, Нью - Йоркерча актрисас а режиссера а Д. Харвес.

В. КОВАЛЕВА.

Редактор **О. Б. ГАДАБОРШЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Фольклорни басараш. Кишиневера передача.
8.50 — «Чокан Валиханов». Телевизионни художественни фильм. 3-гIеи, 4-гIеи сереш.
11.00 — «Уралочка» яхача XI-ча Ерригсоюзни телевизионни фильмай фильм-призер. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа Уралерча кхалнаха карагIдаьнна доккхий хIамаш.
11.20 — «Кхаь бIаьшера город». Ленинградах. 2-гIа передача.
11.50 — «Дезали школеи». Телевизионни журнал.
12.20 — В. Хлебникова «Поэзи».
13.20 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йола дунен халкъашта юкъера телевизионни программай VI-гIа фестиваль. «Халкъа искусство хьайолалучча» (Чехословаки).
13.45 — «Ер шоана могаргда».
14.30 — «Кердадараш».
14.40 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
15.40 — «Тара йоацар» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIеи, 2-гIеи сереш. Перерыв йолча хана (16.45). — «Кердадараш».
18.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Жальгирис». Перерыв йолча хана (18.45) — «Могаш хила безам бале».
19.45 — «Кердадараш».
19.50 — «Михай да» яхача мультфильма премьера.
20.00 — «Ангелина Степанова — Художественни театра актриса» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Цкъа гурахьа». Эстрадни представлени.
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Вай беш».
9.00 — Метрика тIара прочерк. Наьна декхарах дола телевизионни документальни фильм.
8.30 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
10.00 — Тюменски телевидене студе программа.
11.00 — Союзий ЦIерагIча Колонни залера искусствай говзанчий концерт.
12.00 — «Камера дунента хьежа». Ведущи — политически обозреватель Д. Бирюков.
12.50 — «Унзара ков» яха С. Монюшкой комически опера. Варшава Йоккхача театра спектакль (ПНР). Комментареш ер я РСФСР искусствай заслуженни деятель С. Виноградова.
15.15 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
15.25 — С. Чахкиева кхолламa сайре.
16.05 — КПСС XXVII-ча съезда накъадолхаш. «Барттайначa дезале». Черсий-Балкхарой телевидене студе программа.
17.10 — «Путешественникий клуб».
18.00 — «Цирка арена тIа».
18.40 — «Со волча, «Мухтар!». Художественни фильм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Хьалхара чIондарг». Мультфильм. Хьалхара дакъа.
20.15 — Футболах йола СССР чемпионат. «Днепр» — «Торпедо» (Москва). 2-гIа тайм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Экрана тIа кинокомеди. «Антон Иванович эгIазъух». Художественни фильм.
22.40 — Баскетболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. ЦСКА — РТИ.

24 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Россе тайп-тайпарча областашкара халкъа иллеш. ДIалокх Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эрсий илле Академически хора.
9.00 — «Мурманск». Документальни фильм.
9.20 — «Спортлото». 47-гIа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гIуллакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Ералаш» яха берий юмористически журнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — К. Симонов. «Вай бIаргагургдац». «Современник» яхача Московски театра фильм.спектакль.
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — П. И. Чайковске массе йола симфони. № 6 йола симфони. ДIалокх СССР Пачхахьалкхен академически симфонически оркестра. Хьалхара дош оал дирижера, СССР халкъа артиста Е. Светлановс.
17.00 — «Путешественникий клуб».
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — Мультфильмаш: «Яранге цIи йоаг». «Маьлха зIи».
19.15 — «Кердадараш».
19.20 — «Румянцова гIуллакх». Хьежачар дехарех. Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Доазол дехьарча эстрада артистий концерт.
22.35 — Футбольни обозрени.
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта!».
8.15 — «ХIара сурта тIа — малх».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — РСФСР халкъа артиста В. Третьякова кулгал а деш, СССР Пачхахьалкхен камерни оркестра дIалокха Моцарта произведенеш.
10.25 — Узбекски телевидене программа.
11.25 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
12.30 — Фильм — бераштa. «Зимородок».
13.45 — «Массанешта йола стадион».
14.15 — «Илли оал тракторозаводцаша. Челябинскера передача.
14.45 — С. Есенин ваь 90 шу дизара хетаяь Союзий ЦIагIара Колонни залера передача.
15.45 — «Каширски эксперимент». Подмосковьерча промышленни предприятей болхлошта усадебни хьисапе кооперативни тайпара цIенош дарах йолча опытах.
16.15 — «Делкъа ханна дIадов Iенаш». ВорхI сери йола телевизионни художественни фильм. «ХьатIабаьхка нах». 2-гIа сери.
17.30 — Тха корреспонденташа дувц.
18.00 — ГIорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ. О. Тактакишвили.
18.40 — «Иссык-Кулацара диалог». Телевизионни документальни фильм.
19.00 — «Дунен кагирхойи».
19.35 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъера телевизионни программай VI-гIа фестиваль. «Халкъа искусство хьайолалучча» (Чехословаки).
20.00 — «Бийса даькъаа хийла, шун бераш!», «Хьалхара чIондарг». Мультфильмаш. 2-гIа дакъа.
20.15 — «Реклама».
20.20 — Илли оал СССР халкъа артистка, Социалистически Къахьегама Турпала И. Архиповас.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дебют». Лоацаметражйола телевизионни художественни фильм.
22.05 — Баскетболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. ЦСКА — «Спартак» (Ленинград). «Динамо» спорта Дворецера передача.

РАДИО

23 НОЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — Ножай - Юртовски района «Калинина» цIерагIа йолча колхоза доярканa ...вайна дола ашарий радиооткрытка (нохчий меттала).
11.00 — «Хьона да, Даьхе салтечун дог» (эрсий меттала).
11.30 — «Критически талгIе тIа» яха радиожурнал (нохчий меттала).
12.40 — «Поэзе минуташ» (нохчий меттала).
13.00 — «Проекта мугIара тIехьа». Беседа (эрсий меттала).
15.15 — «Илли а уллув долаш». Юрта боахама къахьегамхошта йола ашарий программа (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Ашарий почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — Советски композиторий камерни ашараш.
17.58 — Иллеш доах Буркаев Мовлада.
18.33 — Нохч - ГIалгIай ашарий концерт.

24 НОЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» республикански газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» республикански газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачй программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
13.15 — «Боккха политически лоархIам бола документаш дувц» (гIалгIай меттала).
16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — Иллеца доттагIал дарашта дола концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — Шостакович. «Овод» яхача кинофильма ашарашцара сюита.
18.40 — Моттигерча композиторий вальсаш.
19.17 — Нохч-ГIалгIай ашараш.

ТЕЛЕПРОГРАММА

25 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Футбольни обозрени».
9.05 — «Антон Иванович эгIазъух». Художественни фильм.
10.20 — г. Владимирерча «Русь» яхача илле-инструментальни хореографически ансамбла выступлени.
11.00 — «Салтечун сийле» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
11.20 — «Кердадараш».
14.00 — «Кердадараш».
14.50 — «Юртара анайовхаш». Документальни фильмаш. «ЦIенхаштта дола къамаьл», «Директора монолог».
15.20 — А. Скрябин. «Экстаза поэма». ДIалокх Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои йоккхача симфонически оркестра.
15.40 — «Цхьан вахарцара пхи оагIуе». Хирургах Н. И. Пироговх дола документальни фильм.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — «Электроникеи вайи». Монгольски Халкъа Республика Ди хьакхайкадарга.
17.00 — «Монголе анайсташ». Киноочерк.
17.36 — Монголе художественни коллективай концерт.
18.05 — «Комар Комаровичах бола фаьлг». Мультипликационни фильм.
18.05 — «Нахи гIулакхаши», «Вай ца дой, хьан дергда из». Iилма - технически прогрессе сага фактора ролах.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — А. Адана балет. «Жизель». С. М. Кирова цIерагIча Ленинградски Пачхахьалкхен Академически опереи балетеи театра спектакль. Перерыв йолча хана (19.55) — «Кердадараш».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Театральни династеш». Бороздинаш — Мизулеш — РыжовгIар.
23.05 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «ЧIоагIа овлаш». Телевизионни документальни фильм.
9.35, 9.40 — Природоведени. Iаламца хиво боаха го.
8.55 — «Самаркандe сийна моарталаш». Iилма - довзийтара фильм.
9.10 — «Эрсий метта къамаьл».
10.00 — «Шахматни школа».
10.35, 11.40 — Ботаника. 6-гIа класс. Бактереш.
10.55 — «Коартоли хьассоми талхаргбоацача лелабе». Iилма - довзийтара фильм.
11.10 — «Iилмеи вахари».
12.00 — Хьехархочоа — музыка урок. 3-гIа класс. 2-гIа передача.
13.00 — Н. А. Некрасова лирика. 9-гIа класс.
13.30 — Хьа ленински библиотека В. И. Ленина «Социал - демократе демократически революцегара ши тактика».
14.00 — «Ва, са Дельвиг».
15.00 — «Кердадараш».
17.15 — «Вахара бос». Iилма - довзийтара фильм.
17.35 — «Мукъача дунен фасада тIехьашка» (нохчий меттала).
18.00 «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.20 — «Цхьаннахьа селасат ден». Художественни фильм.
19.50 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.05 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Торпедо» — ЦСКА. 2-гIеи 3-гIеи периодаш.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Къовсам». Художественни фильм.
23.00 — «Ха».

26 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультипликационни фильмаш: «Яранга цIи йоаг», «Маьлха зIи».
9.05 — А. Адана балет. «Жизель». С. М. Кирова цIерагIа Ленинградски Пачхахьалкхен Академически опереи балетеи театра спектакль.
10.55 — «Дийна га». Телевизионни документальни фильм.
11.05 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш.
14.50 — «Вай заманхо». Телевизионни документальни фильмаш: «Из бахьан ваха мегаргвац», «Черемухера йеI».
15.50 — «Массе а гуйранна юха къонлу со...». Музыкера А. С. Пушкина произведенеш.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — «Объектив».
17.15 — Хьа ленински библиотека В. И. Ленина «Партини организаци партийни литература».
17.55 — «Сахьувзамий цIераи шелалаи юкъе». Документальни фильм. Советски Союза шозза Турпал волча полярниках И. Д. Папанинах.
18.15 — «Iилмеи вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — КПСС ЦК проекташ ювц оаха. КПСС ЦК отдела заведующе заместителя Г. Х. Шахназарова выступлени.
19.20 — «Вай беш».
19.45 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. Туркменски ССР телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Вахар миссел дола шу» Художественни фильм.
23.15 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «СибарегIен эксперимент». Iилма - довзийтара фильм.
8.35 — В. Вересаев. Произведенеш оагIонаш тIа гIолла.
9.25 — «Са кхел. доазув». Iилма - довзийтара фильм.
9.35, 12.40 — Французски мотт. Хьеха 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. Москве хинна декабрьски герз бедолла гIоттам.
10.35, 11.40 — Географи. 6-гIа класс. Австрале баьцовгIайи дийнача хIамайи дуне.
11.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар.
12.10 — Истори. 7-гIа класс. Куликовски тIом.
13.10 — Историе оагIонаш. Ший декхар кхоачашде. 1905—1907 шерашка Россе хиннача революце 80 шу дизарга.
13.55 — Ха а ха, хьаде а Iомале. Iилма довзийтара передача школьникашта.
14.25 — Драматурги театри: «Режиссера искусство». 1-гIа передача.
15.10 — «Кердадараш».
17.20 — «Хьалха гIо, Боб». Документальни фильм.
17.40 — «Школьник» (гIалгIай меттала).
18.10 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
18.25 — Фильм-реклама.
18.50 — «Атеистически темаех» (нохчий меттала).
19.00 — «ДIахо ца бода никъ».
19.10 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
19.25 — КПСС XXVII-ча съезда даха ма доаггIара накъдахар. «Цхьан дезале». Къулбаседа - ХIирийчен телевидене программа.
20.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Крылья Советов» — «Химик». 2-гIеи 3-гIеи периодаш.
22.45 — «Кердадараш».

27 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Путешественникий клуб».
9.35 «Вахар миссел дола шу». Художественни фильм.
14.30 — «Кердадараш».
11.15 — «Кердадараш».
14.50 — Социалистически мехкий документальни фильмаш: «Болгарски кораблаш болча хьоашалгIа», «Иштта я Варшава», «Довзаш хила, Владислав Бажи», «Ломий фабрика оал цунах».
15.30 — «Конначар кхоллам».
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — «Массанешта йола стадион».
16.40 — Советски Украина изобразительни искусства выставка.
17.00 — «...Яхайтта шу даьннеи бокххагIеи».
17.45 — «Новкъара новкъарло». Алкоголизмах доалача зенах дола Iилма - довзийтара фильм.
18.05 — «Лочкъадаь пудель». Мультипликационни фильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Футбол. УЕФА кубок. Финала 1/8. «Спартак» (Москва) — «НАНТ» (Франци). 1-гIа тайм. Тбилисера передача.
19.45 — Къамаьл ду СССР Лакхехьарча Совета сессе депутаташа.
20.00 — Футбол. УЕФА кубок. Финала 1/8. «Спартак» (Москва) — «НАНТ» (Франци). 2-гIа тайм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футбол. Кубок УЕФА. Финала 1/8. «Днепр» — «Хайдук» (Югослави). Кривой Рогера передача.
23.05 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Узбекистана ингали». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Информатикаи вычислительни техникаи довхаш.
9.05, 12.20 — Немций мотт. Хьеха 2-гIа шу.
10.05 — Д. Дефои цун книжкеи «Робинзон Крузо».
10.35, 11.40 — Истори. 9-гIа класс. Москве хинна декабрьски герз бедоалла гIоттам.
11.05 — «Дезали школеи». Телевизионни журнал.
12.10 — «Отходаш йоаца снабжени». Iилма-довзийтара фильм.
12.50 — «Дакъахилар». Рязански областе СПТУ мелиораторий кадраш кийчъярах.
13.20 — Истори. 10-гIа класс. Варшавски вaIад.
13.50 — «Шахматни школа».
14.20 — Драматурги театри. Режиссера искусство. 2-гIа передача.
15.05 — «Кердадараш».
17.40 — «Маьлха така». Документальни фильм.
18.00 — «Хургболча хьувкъама — чIоагIа кIийле». Влагозаряднови хий деттар: ханаши нормаши.
18.15 — Киножурнал.
18.25 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.45 — «ХIаранех тийша да».
19.10 — «Новкъост, депутат!». Документальни фильмаш.
19.30 — Пропагандистски говзала школа.
19.50 — «Патриот» (нохчий меттала).
20.20 — Клубо доттагIий вIашагIбетт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ЗIамигача шрифтаца язбаь ши мугI». Художественни фильм.
23.05 — «Ек духовой музыка».
23.20 — «Кердадараш».

28 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Къоначар кхоллам».
9.10 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
10.10 — «ЗIамигача шрифтаца язбаь ши мугI». Художественни фильм.
11.00 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Документальни фильмаш: «КамАЗ: кердача тайпара хьае», «Морхашта лакхера кийрнаш», «Дюймовочки».
15.40 — «Композитор Владимир Рубин» яхача фильма-концерта премьера.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — Югослави. «Республика ди». Киноочерк.
17.20 — Ф. Энгельс. «Вахара оагIонаш».
18.05 — «Сакъердаме нотка».
18.15 — Миллионий ленински университет. «Герз дIадаккхаро фу лургда халкъашта».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Дунен кагирхойи».
19.35 — «Кердадараш».
19.40 — «Сенца долх вай съездага».
20.00 — «Константин Симонов» яхача документальни фильма премьера. 1-гIа сери. «Харцар цIаьхха лац».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Хьа мел даьр»... «Константин Симонов» яхача документальни фильма 2-гIа сери.
22.25 — «Тахан дунен тIа».
22.40 — «Сайранара мукъамаш». ДIаоал Молдавски ССР заслуженни артиста И. Суручанус.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Вахаш - текъаш», «Форда доахан». Iилма-довзийтара фильм.
8.35 — Н. В. Гоголь. Вахарен кхолламеи оагIонаш.
9.35, 13.05 — Испански мотт.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. В. И. Ленин. «Социал-демократе демократически революцецера ши тактика».
10.35, 11.40 — Зоологи. 7-гIа класс. «Чкъаьрий дебар а дегIадар а».
11.00 — «Вай беш».
11.25 — «Iаьржа цIог дола хинсув». Iилма - довзийтара фильм.
12.05 — Р. Берн. Вахареи кхолламеи оагIонаш.
13.35 — «Дош тахкарца гучадаьннад». Субтитраш дола художественни фильм.
15.05 — «Кердадараш».
15.05 — «Кердадараш».
16.50 — «Мишта хургда шо!». Документальни фильм.
17.10 — «Балха смена» (нохчий меттала).
17.40 — «Телезу» (нохчий меттала).
17.55 — Ритмически гимнастика.
18.25 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.45 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Спартак» — ЦСКА. Перерыв йолча хана (20.00) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Доктор Айболит» 1-гIа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ГIомарашкара шиъ» яхача телевизионни художественни фильма премьера.
22.40 — «Кердадараш».

29 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.35 — «Бераштa — оахкарех».
9.05 — «Илли оал Т. Рузавинаси Таюшенеи».
9.40 — «Хьаде тхоца, хьаде, оаха санна, хьаде оахачул дикагIа». ГДР-ера передача.
10.40 — «Эггара хьалха со лор ва»... Яхача телевизионни документальни фильма премьерач Социалистически Къахьегама Турпалах, СССР АМН Ерригсоюзни онкологически Iилмаи центра Генеральни директорах Н. Н. Блохинах.
11.10 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Къоначарех тешар» яхача документальни фильма премьера. Халкъа депутатий деятельностах.
15.05 — «Эрсий метта къамаьл».
15.35 — «Къонал». Телевизионни журнал.
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — «Къовсамеи эгIазлони поэзи».
16.40 — «Фаьлг болча хьоашалгIа». «Вун» Мультипликационни фильм. (ВНР). 1-гIеи, 2-гIеи сереш.
18.15 — «Содружество». Телевизионни журнал.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Проблемаш — лехамаш — решенеш. Из йистедаьлча — концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — Кинопрограмма.
23.10 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Са цIа-м юрта а да». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гIа класс. Капиталистически фабрика.
9.05, 12.30 — Английски мотт. Хьеха 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Юкъара биологи. Мутацей Iалам.
10.35, 11.40 — Географи. 5-гIа класс. Лаьттаагар. Вулканаш. Гейзераш.
11.05 — Р. Гамзатова лирика.
12.10 — Природоведени. 4-гIа класс.
13.00 — «Мамай школа».
13.30 — «Сийлахь - воккха Албане тIемахо Скандербег». Художественни фильм. Албанеи СССР-и производство.
15.25 — «Кердадараш».
16.45 — «Да санна хьажар». Документальни фильм.
17.05 — Парте экономически политика болх беш я. Тешаме перспективаш (нохчий меттала).
17.15 — «Малар ца мелар — вахара норма» (нохчий меттала).
17.25 — Киножурнал.
17.35 — «Халкъа тIахьожама экран».
17.50 — «Кхело вaIад яьй. Даьр фуд? (гIалгIай меттала).
18.20 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.40 — КПСС XXVII-ча съезда накъадолхаш. Сунженски района къахьегамхой гIулакхаши планаши.
19.30 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Крылья Советов». 2-гIеи, 3-гIеи периодаш. Перерыв йолча хана (20.00) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Доктор Айболит». 2-гIа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Са бIасийна Беларусь». «Олимпийски» спорта Дворецера концерт.
22.55 — «Кердадараш».

30 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Эстрадни концерт. Ташкентера передача.
9.00 — «Аз сайга хетт». Iилма-довзийтара фильм. Дакъадолча берех.
9.20 — «Кхерам боаца болам».
9.50 — «Дешара го».
10.35 — «Котбаьннараш». ТIема бувзамхой вIашагIкхетар.
11.55 — «Кхаь бIаьшера город». Ленинградах. 3-гIа передача.
12.35 — «Саг. Лаьтта. Айлам».
13.20 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъера телевизионни программай VI-гIа фестиваль. «Къаьнача традицешта вахаo луш» (Швеци).
14.00 — «Дезали школеи». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Экрана тIа — А. Гайдара турпалаш». «Чуки Геки». Художественни фильм.
15.30 — «БIаргашта гушдар — теша хала дар».
16.30 — «Кердадараш».
16.35 — «КхоттталагIа шахматни чемпион».
17.05 — «Шан фантази» яхача фильма - концерта премьера. Дакъа лоацаш ба Н. Боброви, Б. Овчинников, Н. Воробьева, М Лисовский.
17.45 — «9-гIа студи».
18.45 — Художественни гимнастикех йола интервидене кубок. Гаванера передача.
19.20 — «Кердадараш».
19.35 — «Тхона мах киназа чу баьбац». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фу? Мича? Маца?». Телевизионни викторина. Из йистеяьлча — «Кердадараш». Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои электромузыкальни инструментий оркестра концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Гонка дешхьалхле» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
9.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.30 — Латвийски телевидене студе программа.
11.15 — «Путешественникий клуб».
12.15 — «Нах хьежа говрабаьри» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIеи, 2-гIеи сереш.
14.30 — Москва. Консерваторе Йоккха зал. РСФСР халкъа артиста Р. Керера концерт.
16.20 — «Трям. Моаршал». Мультипликационни фильм.
16.30 — «Кинохьежачун спутник».
17.20 — Хетаю КПСС XXVII-ча съезда. «Бригада — йоахко ю да». Производственни бригадай смотр-конкурс.
17.50 — «Нохч - ГIалгIайчен кIира».
18.00 — Кхачан программа — дерригача халкъа гIулакх. Хиш детта лаьтташ: интенсификаце курс.
18.30 — Доахана дулх кийчдара хьалха латта опыт. Iилма-довзийтара фильм.
18.40 — «Вахара декхар». Парте а къахьегама а ветеранах Г. Г. Самарскех йола телеочерк (нохчий меттала).
18.50 — Са пачхахьалкхен салте.
19.20 — Телевизионни хьаьша цIа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Доктор Айболит». 3-гIа дакъа.
20.15 — «Баскетболах йола СССР чемпионат. Кхалнах. ЦСКА — «Спартак». (Ленинград).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дега гIулакхаш». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

1 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Илли оал «Воронежски мехкараша».
9.00 — Документальни фильма премьера.
9.20 — «Спортлото» 48-гIа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гIулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Ералаш» яха берий юмористически журнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Иллюзион». «Тха городера зIамига саг». Художественни фильм.
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йола дунен халкъашта юкъера телевизионни программа VI-гIа фестиваль. «Шентевинь» (Швейцари).
16.20 — «Тамашех ца теша Савушкин» яхача бокхийчарна долча мультипликационни фильма премьера.
16.30 — «Путешественникий клуб».
17.30 — «Таца Iамарчий тIадамаш». «Красный май» яхача художественни кизга деча завода говзанчех (Вышний Волочек).
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Т. Синявскаяс, Л. Амфаре, А. Пугачевас, Н. Караченцова, А. Асадулина, Р. Фалле (Итали), «Ариэль» яхача ансамбла, иштта кхычар а дакъа лоаца концерт.
19.25 — «Кердадараш».
20.35 — Телехьежачар декхарех. «Супа Лука юхавар» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Футбольни обозрени».
22.05 — СССР халкъа артиста К. Орбеляна кулгалду Армене Пачхахьалкхен эстрадни оркестра выступлени.
22.55 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта!».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iилмах дола дувцараш». Iилма-довзийтара фильм.
10.00 — Т. Н. Хренникова ученикий концерт.
11.00 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
12.00 — Тха корреспонденташа дувц.
12.25 — «Фаьлг болча хьоашалгIа». «Вун». Мультипликационни фильм. 1-гIеи. 2-гIеи сереш (БНР).
14.00 — Художникех дола дувцараш. СССР халкъа художник О. Верейский.
14.30 — «Ашараш лоак Челябински филармоне фортепьяни триос.
15.05 — «Дунен кагирхойи».
15.40 — «Реклама».
15.45 — ГIорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ. Р. Щедрин.
16.40 — «Делкъа ханна дIадов Iенаш». ВорхI сери йола телевизионни художественни фильм. «КIома ираз». 3-гIа сери.
17.50 — Хин полох йола СССР кубок. «Динамо» (Киев) — ЦСКА ВМФ. «Олимпийский» спорткомплекса бассейнера передача.
18.15 — Футболах йола СССР чемпионат. Переходни турнир. 2-гIа тайм. ЦСКА футбольно-легкоатлетически комплексера передача.
19.00 — «Чоп яь планета». 3-гIа фильм. (БНР).
19.30 — Футболах йола СССР чемпионат. Переходни турнир. 2-гIа тайм.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун. бераш!». «Доктор Айболит». 4-гIа дакъа.
20.30 — Баскетболах йола СССР чемпионат. Кхалнах. ЦСКА — «Горизонт». (Минск).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Доазол дехьарча фильма экран». «Юкъара цIа» яхача телевизионни художественни фильма премьера. (ГДР).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, уд. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04, промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00363. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5053.